
UNITÁRIUS ÉLET

---

56. ÉVFOLYAM 2. SZÁM
2002. MÁRCIUS-ÁPRILIS

Kéthavonta megjelenő folyóirat

A TARTALOMBÓL

Mikor jön el a Messiás?

Én Istenem, legyek vidám!

Egyházi hírek

László Gyula szobrának avatásán

Főjegyzői beszámoló

Teológiai tükör

Úrvacsora

Akik előttünk jártak...

Varga Béla

Murányi Farkas Sándor

John Paget János

Kereszténység és kultúra

„Új” retorika... (II. rész)

Egyházközségeink életéből

Áprily Lajos

TAVASZI VIZEK

Zsong a szigetcsúcs barna berke,
a harkály részegen nevet.
Az ifjú nap: Dávid, leverte
a lomha Góliát-telet.

Állok a vadvizes tavaszban,
bódít a szagja, mint a bor,
kedvemben egy füttyös kamasz van,
aki voltam valamikor.

Vizek futnak, jegek ropognak,
dúdorászom, kurjongatok –
Lelkemben patakok zuhognak,
patakok, patakok, patakok.

Búcsú Bencze Mártonné sz. Tercsi Franciskától

Futótúzként terjedt a hír a rokoni körben, unitárius közösségünkben, hogy március 24-én, virágvasárnapján, a kora esti órákban, életének 54. évében meghalt Bencze Mártonné sz. Tercsi Franciska, a feleség, az édesanya, a jó barát, aki visszaadta nemes lelkét Teremtőjének.

Tudtuk, hogy beteg, mégis reméltük, hogy adatik jó néhány év számára. Halála óta rádöbentünk: élete a szép keresztényi ünnepen befejeződött.

Franciska 1948. április 6-án született Budapesten és itt alapított családot. A jó Isten házasságát egy lánygyermekkel ajándékozta meg.

Érdeklődési köre szerteágazó volt. Sok minden érdekelt és ezért több dologgal is foglalkozott. Szociális érdeklődése és tevékenysége ismert volt nemcsak a lelkészek előtt, hanem – ami ennél is fontosabb – azon idős, beteg, mozgássérült, egyedül élő emberek előtt, akiket rendszeresen látogatott, akik megsegítésére anyagi alap megteremtésén fáradozott.

Érdeklődési köréhez tartozott, hogy szeretett teológiai cikkeket, írásokat olvasni, tanulmányozni. Valószínű ez készítette arra, hogy elvállalja egyházi folyóiratunk, az Unitárius Élet szerkesztését, amelynek munkáját éveken keresztül, szinte egy személyben irányította. Főszerkesztősége idején a lap formai és tartalmi szempontból egyaránt változott, a kor igényeinek és követelményeinek megfelelőbb lett.

Jó volt vele együtt dolgozni. Amikor távozott a szerkesztőség éléről, úgy éreztük hiányzott körünkből kedvességet sugárzó jelenléte. De hogy mennyire így van ez, azt március 24-től tapasztaltuk meg igazán. Távozása kitölthetetlen űrt hagyott bennünk, akik az általa megkezdett munkát folytatjuk.

Szeretettel fordítjuk tekintetünket egyre távolodó lényé irányába, és arra kérjük Öt, a mindörökre továtúnót, hogy míg újra találkozunk ültessen értünk, mindannyiunkért egy szál virágot Isten virágoskertjében, annak virágvasárnap csokrába.

Emlékedet megőrizzük! Isten Veled!

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Unitárius Alapítvány Kuratóriuma a 2002. évben az alábbi pályázatokat hirdeti:

I. Pályázat célja:

számítógép és programok beszerzése

Pályázat összege: 750 000 Ft,
azaz hetesszázötvenezer forint.

Egy pályázó maximum 150 000 Ft-ra pályázhat.

II. Pályázat célja:

egyházi épületeken történő karbantartás,
vagy karitatív tevékenység

Pályázat összege: 650 000 Ft,
azaz: hatszázötvenezer forint.

Pályázhatnak a Magyarországi Unitárius Egyház egyházközségei, szervezetei.

Pályázatok beadásának határideje: **2002. május 31.**

A pályázatokon elnyert összeget **csak és kizárólag a beadott pályázatokban leírt célokra** lehet felhasználni.

A pályázatokon kérjük feltüntetni a pályázat számát és az egyházközségek, szervezetek bankszámlaszámát.

A pályázatokat az alábbi címre kérjük eljuttatni:

**Unitárius Alapítvány
1054 Budapest
Alkotmány u. 12.**

Dr. Beke Ildikó sk.
elnök

Gergely Felicián sk.
titkár

Kéziratokat nem őrziünk meg és nem küldünk vissza.

Az aláírt cikkekért a szerzők viselik a felelősséget.

A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.

Laptulajdonos:
Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő:
Balácsi László

Főszerkesztő:
Kászoni József

Főszerkesztő-helyettes:
Muszka Ibolya

Szerkesztőségi titkár:
Sándor Attila

SZERKESZTŐSÉG CÍME:
V., Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055.
Telefon/fax: 311-2801

Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.

Előfizethető:
egyházi központunkban személyesen,
vagy egyházi csekken.

Évi előfizetési díj: 1200,- Ft
Egyes szám ára 200,- Ft
Megjelenik kéthavonta.

Felelős kiadó:
Heltai Gáspár Kft.

Index: 25 842

Nyomdai előkészítés:
Kovács Gyula

Készült:
az ETO-Print Nyomdaipari Kft.-ben
Felelős vezető: Balogh Mihály

HU ISSN 0133-1272

Előző számunk 9. oldalán az egyházi hírekben található nevek helyesen: **Jan Palach** és **Moyses Márton**.

A Magyarországi Unitárius Egyház
internetcíme:
www.unitarius.hu

Mikor jön el a Messiás?

„Betelt az idő, és elközelített már az Isten országa; térjete meg, és higgyetek az evangéliumban.”

(Mk 1, 15)

Jézus élete rövid, de különös és jelentőségteljes élet volt. Bibliai életrajzírói, az evangélisták szerint szűz hordta méhében. Királyi „vérvonalat” örökölt őseitől, családfáját Dávid királyig tudta visszavezetni, mégis alkalmi szálláshelyen született egy kétes hírű városban. Csecsemő korában csodálatos módon menekült meg egy ellene tervezett tömeges gyermekgyilkosságból. Felőtt korában megkísértésen esett át, majd kiállván a próbát, felszólítást kapott arra, hogy világmegváltó legyen. Csodákat vitt végbe. Hamis vádak alapján letartóztatták, halálra ítélték, s ezt kegyetlenül végrehajtották. A halálát követő harmadik napon csodálatos módon szabadul ki sziklásírjából, később néhány tanítványa szemeláttára felemelkedik a mennyországba. Hívei sokáig várják másodszeri eljöveteletét.

*

Az ókor mediterrán népei minden tavasszal megünnepelték isteneik halálát és feltámadását. Az egyiptomi Ozirisz, a görög Adonisz és Aphrodité, a perzsa Mithrasz – hogy csak a ma is legismertebbeket említsem – valóságos vallásos „tavaszi fesztiválok” hősei voltak. Ha az összehasonlító vallástörténet szemüvegén át nézzük a később érkező Jézus sorsát, úgy tűnik: az utolsó vacsora, az árulás, az ítékezés, a keresztre feszítés s végül a feltámadás története mintha egy már rég ismert misztériumdrama forgatókönyve nyomán íródott volna.

Liturgikus elemek is átszűrődtek a régi misztériumdramákból a Jézus-követők hitébe. A Mithrasz-kultuszt gyakorlók például hitték, hogy szent vízzel való meghintés (keresztelés) révén lesznek részesei az isteni szellemnek. Az alvilágból minden év második felében újra feljövő, azaz feltámadó Adonisz tisztelői azt hitték: a kereszt jele megóv a ragályos betegségektől s harcban a sebezhetőségtől. Dionüszosz követői közös étkezés (úrvacsora) révén véltek részesülni az imádott személy istenségéből.

Az említett isten-alakok mindannyian erőszakos halált szenvedtek, részben vagy egészen győztek a halálon, s az volt a küldetésük, hogy új életre kelésük után az égi birodalom rendjét honosítsák meg a földi életben.

*

Izrael földjén sem maradtak érintetlenül az emberek a misztériumvallások ihletésétől. Évszázadokkal Jézus előtt alakították ki maguknak az eljövendő Megváltót, az égi rend meghonosítóját, a Messiás eszméjét – de az őt várók különböző módokon képzeltek el őt, más-más spekulatív képet alkottak róla, s más-más időpontra jósolták jöveteletét.

Jób könyvének írója szerint maga Isten tér majd vissza a földre, hogy megítélje az erkölcsteleneket, a törvényei ellen vétőket, és uralja a világot. Jeremiás könyve egy, a Dávid házából való harcos jöveteletét ígéri, aki fegyverrel váltja valóra világmegváltó tervét. Dániel könyve szerint egy angyali személy az eljövendő, aki az ég felhőin érkezik; az emberek fiaihoz hasonló, de isteni hatalom és dicsőség adatik neki, hogy minden nemzet és mindenféle nyelvű nép tisztelje őt. És végül – már Jézus után – a Jelenések könyvében, amelyben János apostol a Bárány, azaz maga Jézus visszatéréséről ír, ez a csodálatos esemény háborús állapotok közepette, egy csillagnak a földre hullása kíséretében következik be.

Nem kétséges, hogy napjainkban is sokan várják a Megváltót. És ahány ezt hirdető vallás, sőt ahány ebben hívő ember, annyi az elképzelés arról, hogy ki lesz ő, s hol, mikor és miképpen jelenik majd meg.

*

Pál apostolt nem sokat foglalkoztatták a Messiással kapcsolatos elképzelések. Ő maga, mindkét nagy korabeli vallás – a görög politeizmus és a zsidó monoteizmus – ismeretében, saját elképzelést alakított ki: egy elküldetett, küldetése teljesítése közben és annak bevezésésképpen meghalt (áldozatot vállalt) és feltámadt Megváltóban hitt, aki zsidóként született a világra. A messianisztikus várakozást, ami a zsidó vallás egyik legfontosabb eleme, Pál összhangba tudta hozni a misztériumvallásokkal, s ebből az ő sajátos gondolkodásával egy új, de kétszeresen is régi hagyományokban gyökerező világlátást alkotott.

Tanításában Jézus Isten fiaként jelenik meg, akit Isten azért küldött és tett Krisztussá, azaz Felkentté (pappá, királlyá szenteltté), hogy megmentse az emberiséget. Ezt részben, erkölcsi elégtételképpen, megtette a keresztfán, részben, végső igazságtételképpen, megteszi majd, amikor újra eljön ítélni eleveneket és holtakat.

*

Nagy Konstantin császár Kr. u. 325-ben államvallássá nyilvánította a kereszténységet a Római Birodalomban. Elhatározása nem vallásos meggyőződésen, hanem politikai okosságon alapult: a hatalmas császárság szétbomló civilizációjának egységbe fogását remélte tőle. Ugyanettől az évtől kezdve a hagyományos tavaszi vallásos „fesztiválok” Jézus Krisztus feltámadásáról való megemlékezésékként, a birodalom egyetlen hivatalos ünnepeként tartották meg. És közben várták másodszeri eljöveteletét, hiszen a Szentírásban is az áll: „ez az nemzedék meg nem hal, míg mindez be nem következik”.

Jézus haláláról és feltámadásáról azóta is minden évben megemlékeznek a keresztény világ: a templomokban a Bárány áldozatáról és felemeltetéséről prédikálnak, az ünnepi asztalra bárányhús kerül. A természetben is végbemegy a tavaszi feltámadás. És tavaszok jönnek és mennek, csak a végítélet napja, a Megváltó új érkezése várat magára.

Az idei tavasz is megjött a maga csodálatos pompájával, virágözönével, zöld pázsitjával, de a félig zsidó, félig görög hitbéli képzeteket magában egyesítő, félig isten, félig ember Messiás az idén sem érkezett meg. Az történt, amit egy jeles katolikus teológus és független kritikai szellemű gondolkodó, Alfred Loisy fogalmazott meg Evangélium és egyház című, 1904-ben megjelent és gyorsan indre is tett munkájában: Jézus meghirdette Isten országát, de helyette az egyház jött el.

*

Hihetetlen, hogy az emberek, mindettől függetlenül, mennyire várják ma is a Megváltót.

A nyolcvanas évek közepén történt egy vegyes lakosságú erdélyi városban, hogy az ortodox keresztény gyülekezethez tartozók egy csoportja kiment egy magaslatra a városon kívül, s ott várakoztak, mert meg voltak győződve róla, hogy a Messiás azon a helyen, aznap éjfélkor eljön értük. Munkaviszonyukat felmondták, javaikat eladták vagy szétszöztették; s a felemeltetés köntösét öltve magukra együtt mentek fel a hegyre – ahol aztán nem történt semmi.

A várakozás, önmagában véve, negatív tartalmú fogalom. Annyit jelent, mint egy helyben tétlenkedni, lesve valaminek a bekövetkeztét, amit sem siettetni, sem késleltetni nem áll módunkban. Nem annyira az olasz „dolce far niente”, az „édes semmittevés” értelme áll közel hozzá, mint inkább az angol „doing nothing”, a „csinálni a semmit” kifejezése. Nem tudom, más hogyan van vele, de én nem szeretek várakozni, bár ez néha szükséges (szükséges rossz), és elsősorban azért nem, mert kényelmetlennek, bántónak és megalázónak érzem, hogy semmit sem tehetek helyzetem megváltoztatásáért.

Mégis, mennyire tipikus élethelyzet a várakozás! Hányan várakoznak naponta arra, hogy leteljen a farszto munkaidő, hogy a hetek óta tartó szárazság után eleredjen végre az eső, hogy végezze el a gyermek az utolsó osztályt is, hogy térjen haza épségben a veszélyes vállalkozásban részt vevő családtag, hogy leteljen a gyászév, hogy befusson az ötös találat, hogy üssön az igazság órája, hogy elkezdődjenek a jövő!

Bármilyen pozitív dolog is az, amire várunk, maga a várakozás bénító, idegőrlő, destruktív. Volna egy ajánlatom a valamire kényszerűen várakozók számára: töltsék az időt őszinte magukba nézéssel és Istenre gondolással, más szóval imádkozással – ez nemcsak megkönnyíti a várakozást, de sok mindent fel is ismeret az emberrel. Néha épp azt, hogy igazából milyen fölösleges is, amire várakozik.

*

Nemrég egy nagyszerű kis történetet olvastam egy rabbiról, aki Rómába utazott Izraelből. A hosszú utazás egy pihenőjén érdekelt álmodta, hogy Róma kapujában egy rongyokba öltözött koldust vett észre, s egyidejűleg egy hangot hallott, amely azt mondta: „Látod ott azt a koldust? Ő a Messiás, koldusnak öltözve.” A rabbi nem tudta elfelejtetni különös álmát. Ahogy Rómához közeledett, csakugyan meglátott a város szélén egy rongyokba öltözött koldust. Nyomban odament hozzá és megkérdezte: „Te vagy a Messiás?” A koldus bólintással jelezte, hogy igen. A rabbi újra kérdezte: „És mit csinálsz itt?” „Várok” – felelte amaz. „Vársz? – kérdezte ismét a rabbi. – Vársz, miközben a világ tele nyomorúsággal, háborúval, békétlenséggel, éhséggel, szenvedéssel? Vársz, miközben Izrael gyermekei zét-szórtságban élnek a földön? Isten nevére kényszerítlek, mondd meg: mire vársz?” Mire a Messiás így felelt: „Rád vártam, hogy megkérdezhessem tőled: mondd meg nekem, az Isten szerelmére, hogy te mire vársz?”

Beszédes példázat ez arra az igazságra, hogy ahol mindenki várakozik, ott semmi sem történik.

*

Végezetül, ünneplő gyülekezet, kedves testvéreim, engedjétek meg, hogy megvalljam előttetek, miért ünneplem meg én minden húsvétban egy kicsit a tavasz érkezését, egy kicsit az ősi „tavaszi fesztivált” is.

Először: mert minden tavasz felpeszdit, felélénkít, étellel tölt el: A megújulás öröme, az újrakezdés vágyát és elszántságát érzem benne. A természet feltámadását élem át, hiszen magam is része vagyok a természetnek, mint a kilombosodó fák, a visszatérő vándormadarak, a nyíló virágok, s mint ti is mindannyian.

Másodsor: mert minden húsvét különös hangszívallyal juttatja eszembe Jézus tanítását. Nem arra igyekszem gondolni, hogy el-

jön-e újra, s ha igen, mikor és hogy, nem erre várok, hanem azt csodálom, ahogyan élt, ahogyan cselekedett, ahogyan Isten szertartását hirdette a maga világában, s ahogyan a lélek felszabadulását kezdeményezte a hit dogmákba merevedése, szertartásos formáságokba szorulása korában. Nem tudom utánozni Jézus életét, de tudok igyekezni arra, hogy úgy éljem a saját életemet, mint ő az övét.

Harmadszor: mert minden húsvétkor meg-megújuló ösztönzést érzek magamban a tettekre, a cselekvésre, mint ahogy bizonyára ilyesmit éreztek az apostolok is, kezdeti zavaruk után, az üres sírt látva.

*

Várni a Messiasra. Várni arra, hogy jöjjön valaki, aki leveszi a vállunkról minden gondunkat, elrendezi minden bajunkat, meghozza nekünk a boldogságot. Nem hiszem, kedves testvéreim, hogy ez az igazi keresztényi magatartás vagy erény.

Nem mondom senkinek, hogy ne képzelje el a Messiás eljövételét, ne várja őt. De azt igenis mondom, hogy senki ne elégedjék meg ennyivel. A „szeresd Istent, szeresd a felebarátodat” határozott jézusi parancsa sem azt jelenti, hogy távolról és tétlenül gyönyörködünk bennük, hanem cselekvést jelent. A bajban segítséget, a gyászban részvétet, a szükségben áldozatvállalást, az ellenünk elkövetett bűnből megbocsátást a felebarát felé, az ő mélyebb megértésére, az ő létének átélésére való törekvést Isten felé.

Adjon Isten mindannyiunknak megújult, erős, kitartó szándékot a cselekvésre, örökkévaló terve és törvényei szerint, ebben a mostani húsvétunkban is. Amen.

Kászoni József
lelkész

Én Istenem, legyek vidám! (Beszélgetés Istennel verses gondolatok alapján)

Gondviselő Szeretet, Édes Jó Atyám!

A húsvéti gyönyörű élményvilágot újra megköszönve, leborulok atyai jóságod előtt, hogy az örökélet üzenetével elhoztad a tavasz ígézé, megújító, életre szólító-hangoló biztatását. Hála legyen Neked ezért, jóságos Istenem. Ez indít arra, hogy szüntelen lelkesedéssel, de alázatos szívvel és elszántsággal

újra „arany-hidat verek hitből, reményből, szeretetből az elmúlás erecskéi, csermelyei, folyói felett, tavaszok, eszmék, filozófiák felett, nap, hold, emberek, csillagrendszerek felett, az elmúlás tengere felett arany-hidat verek.” Hozzád, Aki mindig fel-emel futásomból egy-egy húsvéti erejű, megállásra készítő ünnepi élménnyel. „Itt járok a tavaszban csendesén” és kérlek Téged, mindig „ifjú Atyámat”, hogy kezed fogja a kezemet, és „villanyozd minden porcikámat, s míg éveim, e színes madarak egyre fáradtabb szárnnyal szállanak”, lelkem örökre maradjon fiatal. Atyám, Istenem, úgy érzem, hogy lelki-szellemi találkozásom a húsvéti fényben a názareti Jézussal, megerősít abban a meggyőződésben, hogy jöhetnek golygótás keresztrefeszítések, az emberi gyarlóság, alantasság, gonoszság, hitványság ezernyi szöggel szegezheti fel az emberiség szépbe szőtt reményeit, törekvéseit álmait, Te nem engeded, hogy teremő vágyaid célt tévesszenek, a nagy Nihilbe-Semmiségbe hulljanak. Beléd kapaszkodó gyermekeid életét nem árnyékolhatja be a golygotai kereszt. A Te szemedből „kacag a fény” nekünk.

Rád kell tekintenünk, hogy szemünk kinyíljon, hogy bús szívünk kigyúljon. Te adtad az erőt Jézusunknak nehéz óráiban, sorsvállalásában, és nem panaszkodott, nem zúgolódott, nem lázadt senki ellen. Nem tudom elfelejtetni, nem engedhetem, hogy a lanyha közöny ezt a nagy szeretetet az elmúlás sziklasírjába tegye! Pedig ma is feszülnek ilyen erők az isteni örök értékekkel szemben. Áldás számomra az, hogy az ünneppel felkészítetted, hogy tovább harcoljam a hitnek szép harcát, mert várnak szomjas hitek és megerősítésre váró reménységek. Kibocsátottad lelkedet és megújultat mindenkinek, és e megújulásban embertestvéreimmel nekem is add meg a megérdemelt helyemet. Körülöttem a „nagy-nagy Élet-folyóvíz zuhogva zúg, kacagva harsog, sodor, zúg, ont, fut szüntelen, s nem fogják gátak s renyhe partok”. A Te akaratod így engedjen engem is szolgálni, feltartóztatathatatlantul, kisebb és nagyobb családomban. Te látod Atyám, hogy „szépség, tisztaság és igazság lekacagott szavak” oly gyakran, ámokfutó, tülekedő életünkben. Sokszor elhagynak, lelkünket roskadozva visszük, babiloni sötét vizeink partján fájdalmasan szól az imádságos énekünk, de Te, Atyám, Aki fűrésztess engem is jóban-rosszban, legyen bár sok a bajunk, százezer gyökérben fájjon az életünk, eszméltess újra és újra a húsvéti hitünkkel arra, hogy „a vidám ember jó ember, de legjobb ember a vidám szenvedő”. Sokszor balga hittel azt gondolom, hogy nem szeretsz engem Istenem, hogy nem tudok elég életvidámságot sugározni a kö-

rülöttem élők számára. De bocsásd meg gyarlóságomat, hiszen oly kérlelhetetlenül kemény az idő és történelem sodrása körülöttünk, és félelem költözik lelkeembe, hogy nem jön el az Általad megálmódott igazi, húsvét-erejű tavasz, hogy mindent megtisztítson, hogy minden halvány reményt virágba öltöztessen, hogy boldog legyen és megelégedett minden gyermeked itt ezeken a tájakon, keresztény hazánk minden szegében-zugában. Add azt a gyermeki bizakodást nekem is és mindannyiunknak, hogy „magyarul is szabad nézni, hinni”. „Szeress minket, ha tudsz szeretni, szeress minket, mert, jaj, utálnak, s olyan jó szeretetnek lenni!”

Gondviselésnek áldott Istene! Megpróbáló tél után tavaszi ígézettől és húsvéti hittől duzzadó lélekkel megyek tovább a Te akaratod szerint. Segíts, állj mellém irgalmassággal, mert tudom, hogy egy darabig elvisz a láb is, egy darabig elvisz a szív is, és ha úgy érzem, hogy fáradok, és se lábnak, se szívnek nincs tovább, a Beléd vetett hit elvisz a célig. Egy szoltáros lelkű szolgálólányod fohászával köszönök meg még egyszer mindent, amit Tőled kaptam, kaptunk oly sokan: „Ölelj, ölelj, ha kétség kínja mar, s reményvesztetten állok, védtelen... Jóságkendőd törülje bús szemem, ha könnypatak előlem eltakar. Ringasd öledben csitul gyermeked, sugárzó lényed hassa át valóm. Zord éj után, tündöklő hajnalon gyógyult szívem himnuszt zengjen Neked.” Amen!

B. L.

Egyházi hírek

László Gyula szobrának avatásán

Budapest XV. ker. Kavicsos köz. 4. – 2002. április 12., Gyula napja

Még most is élénken él bennünk a nagy tudós egyszerű és csendes képe, mint aki egy kis útipoggyással elutazott, maga után hagyva mindenét, minden gazdagságát, amit könyvekben és tanulmányokban rögzített. Maga mögött hagyta kutatását a világról, elemző vizsgálatát a jelenről és a múltról. Meg vagyok győződve, hogy Isten őt igenis nekünk küldte el, hogy múltunkat, honfoglaló őseinktől napjainkig megvizsgálja. Kutatásain keresztül lettünk a történelmi nemzet részesei, és ez büszkeséggel kell mindannyiunkat eltöltsön. László Gyula az élet teljes átéléséből és értékeléséből közelített és szemlélt mindent, amit kutatott, és ma már tudjuk, hogy minket is, akikkel együtt élt, ezáltal teremtve kapcsolatot köztünk és a holtak közt, így ránk testálva az emlékezés és a mai napon a szoboravatás nemes kötelességét és felelősségét.

Tudásával, Isten- és emberszeretetével, unitárius vallásának tiszteletével megtette zaklatott világunkban az eszményi embert. Ő tudta és meg volt róla győződve, és ez az elv irányította a régészetben is és az életben is, hogy az embernek minden körülmények közt embernek kell maradnia. A körülmények naponta változnak, de az ember alig változik. Ő kitűnően ismerte az életet, az élet folytonosságát és folyamatosságát, mert állandóan ebben élt, és ezért hangoztatta, hogy „az élet irányított engem”.

László Gyula nevét ma már két iskola viseli, és remélem, hogy lesz még több is. Természetesen a névválasztásnak mindkét iskolában más és más oka van. Személyes kötődés, a község múltját kutató tudós megbecsülése, vagy tisztelgés egy nagynevű magyar régész mun-

kássága előtt. Akik így cselekedtek és nagyon helyesen, azok, meggyőződésem, hogy László Gyula üzenetét mindenképpen megértették. Ő mindig az embert kereste a múltban, és ezáltal a teljes életet kereste. „Ahhoz, hogy jó régész legyen valaki, annak művelnie kell magában a tiszta embert”, mondta meggyőződéssel és hozzátette: „művelnünk kell érzékenységünket az élet gazdagságának, a humánus finomságának megértésére és átélésére”.

László Gyula a sok nemzetiségű Erdélyből hozta magával unitárius hitét, igaz magyarságát és a más kultúrájú emberek tiszteletét. Erre vonatkozóan így fogalmazott: „tiszta szívből becsülnünk kell egymást, és el kell tudnunk gyönyörködni mások alkotásaiban. Olyan nagy tanítómestertől vehetünk e téren leckét, mint a szintén unitárius Bartók Béla, a híres népdalgyűjtő”. Ezt a tiszta humanista szemléletet adta át egész életében tanítványainak, olvasóinak, és adhatja át azoknak a diákoknak, akik tisztelettel és áhítattal fogják felemelni szemüket egy tiszta lelkű ember szobrára, melyen keresztül László Gyula legyen és maradjon örök példakép. Mert ő a mai napon, neve napján is példakép, hiszen nevének jelentése: „fáklya”.

Világítsa meg László Gyula fáklya szellemisége a nevével választó példáját követni akaró iskolák ifjúságának lelkét, akik a keresztény nemzeti értékek megőrzésére és azok megtartására törekednek, mint ahogyan azt Gyula bácsi mindig hittel és meggyőződéssel tette.

Rázmány Csaba

(A felvételeket Muszka Ibolya készítette)

Főjegyzői beszámoló

2002. március 8-án lelkeszi karunk tanácskozásra gyűlt össze Nagy Ignác utcai egyházközségünk tanácstermében. Mind ez, mind pedig a másnapi Egyházi Képviselő Tanácsi ülésünk akár kiértékelő fóruma is lehetett volna a megújított egyházvezetés egy esztendő munkájának, ha mindennapi tennivalóinkat nem terhelné annyi erőpazarlás, egyéni érdekekből fakadó egyenetlenségek megoldásáért, az egyetemes egyházi érdek ellen feszülő, romboló erők támadása elleni védekezés. Pedig vállalt szolgálatunk céljával az egyházépítést tűztük ki egy évvel ezelőtt, és ragaszkodni szeretnénk ehhez, hogy jövőnket munkálhassuk.

A lelkeszi érkezetlet Máté Ernő, dunántúli kinevezett lelkész istentisztelete nyitotta meg, egyházi főjegyzőnk kántorizálása mellett. A mélyen szántó gondolatokat elraktároztuk, hogy az elkövetkezendő munkánkban legyen miből meríteni. Istentisztelet után, rövid szünet közbeiktatásával megkezdtük az értekezletet. Rázmány Csaba püspök köszöntötte a megjelenteket és ismertette a tárgysorozatot. Fontos helyet foglalt el a lelkeszi jelentéseknek kiértékelése. Ilyenre eddig nem volt példa, hogy egymás évi beszámolóit, annak lényeges adatait megtudhassuk. Maguk a jelentések is új formulák szerint készültek el, egységes formában. Egyházi főjegyzőnk hangsúlyozta, hogy ezekkel a beszámolókkal valójában történelmünket írjuk, hiszen ezek levéltárba kerülnek, és ez marad meg az utókornak. Egyenként elemezve a dokumentumokat, lehetett bőven hiányokat, felületesen összeállított, mind külalakjában, mind pedig tartalmában egyházi intézményhez méltatlan anyagokat találni. Tökéletesebb munka igényét kell állítanunk magunk elé, mert e beszámolók az egyházközségi életnek tükröképei. Részletes összefoglaló ismertetés e beszámolókról az őszire tervezett Főtanácsra fog készülni, és ott mindannyian megismerhetjük azoknak tartalmát.

Ugyanilyen fontosságú része volt értekezletünknek a szertartásrendünk egységesítésének meghirdetése és megkezdése. Erről előzetes javaslatokat kértünk be, de alig kettő-három érkezett. Előzetesen szétküldtük az erdélyi testvéreink által elfogadott és egységesített szertartásrend fénymásolatait, mert célunk az, hogy ahhoz igazítsuk az anyaországi unitáriusokét is, hogy legyen közös ismertető jegyünk e vonatkozásban is. Tervünk az, és ez előterjesztésre meg is kaptuk az EK Tanácsunk jóváhagyását, hogy a 2003-as Főtanácsra részleteiben kidolgozzuk az egységes szertartásrendet. E munkában a lelkészek vezetésével számítunk minden, e tárgy iránt érdeklődő munkatársunk segítségére egyházközségeinkből. Lelkeszi értekezletünk fontos záróakkordja volt az Unitárius Alapítvány Kuratóriumának ülésezése. Ez alkalommal 1 400 000 forint sorsárról döntöttünk, megköszönve áldozatos híveinknek az Alapítványhoz átutalt 1%-ot. Ez évben is folytatjuk a számítógép-akciót, és a pályázat során öt egyházközség juthat 150 000 forintos támogatáshoz. A többi részre egyházközségi épületeink javításához, karitatív tevékenységeink, kiadásaink fedezésére nyújthatunk be pályázatot. E lap-számunk részletesen ismerteti a pályázat célját, idejét!

Első napi munkánk végeztével elfogyasztottuk a Brock Margit házgondnokasszony által feltálatl izletes ebédet, amiért hálás köszönetünket tolmácsoljuk.

2002. március 9-én, délelőtt 10-kor kezdtük meg Máté Ernő lelkész áhítatával az EK Tanács munkálatait. Fő-

gondnokunk bevezető, köszöntő szavai után Rázmány Csaba püspök megtartotta beszámolóját az őszi EKT óta eltelt időszakban végzett munkájáról. Utána ugyanezt tette Mikó István főgondnokunk is. Rengeteg, egyházi életünket mélyen érintő és foglalkoztató tárgyban hangzottak el vélemények, hozzászólások, és hoztunk döntéseket. A két nagyon fontos, egyetemes egyházunk működéséhez elengedhetetlenül szükséges döntésünk az előző évi zárszámadás és a 2002-es költségvetés elfogadása volt. Bár reménykedve nézünk a jövőnk elébe, források hiányában deficitese költségvetésre kellett adjuk áldásunkat. Ennek legnagyobb oka, hogy még az ingatlanok teljes visszatérése nem történt meg, és ettől reméljük majd, hogy egy kicsit gondtalanabbá válhat egyházközségeink, egyházi munkásaink élete. Személyi változásokra is sor került az elmúlt időszakban. Demján Sándor, volt főgondnok-helyettes a múlt év végével megvált a Heltai Kft. ügyvezető igazgatói tisztségétől is, illetve az Elnökség, EK Tanács nem hosszabbította azt meg. Helyét Kelemen Attila vette át, akit megerősítettünk az év végéig szóló megbízásában. Máté Ernő lelkész, miután sikeresen letette nagy-papi vizsgáját, kinevezést kapott a Dunántúli Egyházközségbe. Miklósi Vári Katalin, debreceni lelkész kinevezést kapott a Vásárosnaményi szórványgyülekezet gondozására. Silye Lídia könyvelő lemondása után Kovács Erzsébet könyvelő kapott megbízást e munka végzésére. Sándor Attila ügyintéző is eltávozott egyházi szolgálatából. Helyére, próbaidővel, Balási Alpárt szerződtette az Egyházi Központ. Muszka Ibolya levéltáros-könyvtáros is, tanulmányainak folytatására hivatkozva, lemondott az Unitárius Élet főszerkesztő-helyettesi tisztségéről. Helyébe Léta Sándor lelkészt nevezte meg az EKT. Mindazoknak a volt munkatársaknak, akik odaadón, szeretettel végezték munkájukat, az EK Tanács jegyzőkönyvi köszönetet mond. Az újonnan, az egyházi építés sorába beállt szolgatársainknak sikeres munkát kíván az Egyház vezetősége.

Ifjúsági szervezetünk, az UNIOSZ is elkészítette működési szabályzatát, és be lehet jegyeztetni a szervezetet. Egyházunk jövőjének letéteményeseiként várjuk minden ifjú testvérünket, hogy kapcsolódjanak be a közös munkánkba.

Megtörtént a Bartók Béla Egyházközség lelkeszi lakásának felújítása, és oda Léta Sándor lelkész és családja be is költözhetett a közelmúltban.

Az Unitárius Élet előfizetéseinél, a személyi változás nyomán, a múlt év végén előállt problémák fokozatosan megoldódnak. Kérjük szíves elnézését azoknak az előfizetőknek, akiknek befizetése csak később került elő a nyilvántartásokból. Várjuk továbbra is mindazok előfizetését, akiket érdekel lapunk.

Dr. Beke Ildikó felvetésére megerősítettük azt a korábbi döntésünket, hogy az elfogadott átvilágítási határozatnak folyamatosan kell eleget tennie mindenkinek, akire ez vonatkozik. A szükséges nyomtatványt megkapják az illetékesek (az erdélyieknek hosszadalmasabb lesz!), és a következő választásokon csak az jöhet számításba, akinek megvan az átvilágítása.

EK Tanácsunk előzetesen szétküldött egy fegyelmisszabályzat-tervezetet, hogy abból majd szülessen meg egy elfogadható törvény, ami alapján az adott esetekben el lehessen járnai. Amíg ez megszületik természetesen az előző

van hatályban. A szabályzattervezethez várjuk véleményeket ez év május 15-ig.

A fegyelmi ügyek kapcsán az EK Tanács tárgyalta az egyházunk életét nyugtalanító, feszültségeket adó „rágalmazó levél”-ügyet. Mikó István főgondnok még az elmúlt évben kapott egy ilyen iratot, amelynek eredetét a rendőrség kivizsgálta és egyértelműen megállapította, hogy az a Budapesti Egyházközség lelkészi hivatalából, irodájából származik. Főgondnok bemutatta az EKT tagjainak a bizonyítékul szolgáló borítékokat, amelyek egyikében kapta a rágalmazó levelet Az ősz folyamán, a rendőrségi vizsgálat eredményeként kérte a Fegyelmi Bíróságot, hogy kezdeményezzen, indítson eljárást a Budapesti Egyházközség Hivatala és annak a működéséért felelős lelkész és gondnok ellen. A Fegyelmi Bíróság ennek eleget tett, és meghozta a döntését. Ez ellen fellebbeztek az eljárás alá vontak. Az EKT érdemben nem foglalkozhatott e fellebbezéssel, mert nem ilyen fórum, és nem tartozik a hatáskörébe. Viszont állást foglalt oly módon, hogy az eljárás folytán, a rendőrség által egyértelműen bizonyított tény alapján kiszabott elmarasztalást megerősíti, mert az érintettek nem fogadják el a Fegyelmi Bíróság határozatát, és az egész ügyet a levél tartalma megismerésének irányába kívánják elvinni. Erre van alapozva egész fellebbezésük. Az EKT véleménye szerint a levél tartalma csak egyedül az érintettet érdekelheti, és azt kezd vele, amit akar. Az egyházközségi hivatal felelős vezetői pedig az elmarasztalást a rendőrségi, bizonyított tények alapján kapták. Így a rendőrségi vizsgálat eredményei ellen kellene fellebbezniük és nem az érvényben levő Fegyelmi Szabályzat alapján kiszabott elmarasztalás ellen. Ennek a véleményének adott hangot az EKT, amikor 3 tartózkodás mellett, 6 ellenszavazattal szemben, 14 igen szavazattal elfogadta a Fegyelmi Bíróság döntését. (És nem olyan arányban, ahogy Dr. Bardócz Tódor András az Interneten „tudósítja” a világot!) Egyébként a Budapesti Egyházközség Hírlevél című lapja furcsa módon interpretálja ezt az ügyet, mint ahogy sok más dolgot is sajtóságos szempontokból hoz olvasóinak tudomására Egyházunk belső életéről.

Ugyancsak a fegyelmi ügyek kapcsán olvasta fel az Elnökség és néhány, egy másik romboló ügyről tudomást szerzett EKT-tag előterjesztését a főjegyző. Már a püspöki jelentésben is említett internetes levelezésben, Dr. Bardócz Tódor András, a Budapesti Egyházközség gondnoka, Fegyelmi Szabályzatunk 203. §-a a, b, c, e, f, g, h, j pontjainak minden előírását „teljesítette”, amiért az EKT teljes egyhangúsággal (még az érintett is!) úgy döntött, hogy fentnevezett ellen rágalmazásért, becsületsértésért, Egyházunk intézményeinek, vezetőinek meghurcolásáért, jó hírnevének meggyalázásáért fegyelmi eljárást indít, illetve annak beindítását kezdeményezi. Az azóta már „kibővített” internetes anyagot bárki megkaphatja az Egyházi Központban, a hozzá csatolódó más anyaggal együtt.

Nem véletlenül utaltunk arra e beszámoló elején, hogy az egyházvezetés és legmagasabb fórumai milyen ügyekkel vannak „lekötve”. Csak a következetes összefogás állíthatja meg az ilyen és ezekhez hasonló, egyházi érdeket egyáltalán nem szolgáló szándékokat, ügyeskedéseket, az Alaptörvényünkkel szembehelyezkedő erőket. Ennek már az említett Budapesti Hírlevél egyenesen szószólójává lett. Nincs kifogása az egyházvezetésnek, hogy gyüleke-

zeti lapok, időszaki kiadványok népszerűsítsék az egyházközségi életet, mert ennek haszna lehet.

De amire a Hírlevél „vállalkozott”, az már minősíthetetlen. Egyházunk Elnöksége elhatárolódik az ilyen kezdeményezésektől, amelyek kis Egyházunk híveit megosztják, de emellett beláthatatlan, jövátéhetetlen következményekkel járnak. A Hírlevél szórólapjáról van szó, amely kérdést intéz az olvasókhöz, hogy szeretnének-e szervezetenként Kolozsvárral egyesülni. Nem szerencsés, sőt veszélyes egy ilyen kérdés piacra dobása 1200 példányban.

Először is: nem kérte fel senki a Budapesti Egyházközséget, hogy ilyen közvéleménykutatást végezzen. Úgy találjuk, hogy az előbbi, sok-sok megalomániás szándék megnyilvánulásához hasonló ez is, hogy a Budapesti Egyházközség vezesse és irányítsa a Magyarországi Unitárius Egyházat, amit már sok alkalommal ki is fejtettek. Az Egyháznak van ilyen eljárásra választott (az EKT által és a Főtanács által jóváhagyott!) testülete, akik eredményesen is végzik munkájukat, egyetértésben a Kolozsvári Püspökséggel. Jelen EKT-én is ismertették a jegyzőkönyv azon részét, ami erre az ügyre vonatkozik, s amit az elmúlt év őszén írtak alá Erdélyben az illetékesek, és az őszi EK Tanácsunk is megerősítette, hogy ez az ügy most még nem aktuális. Egyébként ki ne szeretné az ilyen álmot megvalósulását?!? Ezért érezzük az ötlet kiagyalóinak részéről az Erdéllyel és a testvéregyházzal kapcsolatos érzéseinkre való rájátszást, és annak egyéni érdekekből való kijátszását.

Másodszor: az Európai Unióhoz való közeledésünk nagy távlatokat nyit ez ügynek is, de most sem politikailag, sem gazdaságilag, sem szervezetenként nem járható ez az út, sőt komolytalan kalandorságnak tartjuk. A lapjuk indoklása, miszerint volt még ilyen a két világháború között, a történelmi ismeret és ítélőképeség szegénységét bizonyítja. Éppen az kell most erdélyi testvéreinknek a tomboló román nacionalizmusban, hogy mi itt az egyházaink egyesítésével kezdjük meg Erdély visszafoglalását! Gazdaságilag még nehezebb helyzetbe sodródna Egyházunk. Nem azért, mert esetleg közösen kellene gazdálkodni, hanem azért, mert egy esperességgé, helynökséggé lefokozott közösséget közelről sem támogatna úgy az állam, mint így, hogy van egy önálló püspökséggel rendelkező Magyarországi Unitárius Egyház. Szervezeti egyesítés és minden más elhibázott elképzelés helyett a lelki egységesítésre kell törekedni. Az elkezdett szertartási egységesítés kivitelezése, a történelmi közös gyökér mellett, erős alapja lehet annak, hogy mi egymáshoz tartozunk, és jószántunkból nem is szakadtunk el soha egymástól. Egyházunk Elnöksége, Vezetősége megkér minden felelősen gondolkodó, Egyházáért mindent megtevő unitárius egyháztagot, hogy ne engedjen teret ilyen megfontolatlan, komolytalan hazardjátéknak. Újra feltesszük a kérdést: ki ne szeretné ezt?!? Hallgassunk a józan ész szavára és az érdekelt testületek általunk is elfogadott döntésére: most még nem aktuális! Ezernyi lehetősége van az „egynek” maradásnak, ezekben fáradozzunk.

(Elnökség)

Teológiai tükör

ÚRVACSORA

Az úrvacsora kérdése, mindig is lényeges tárgyát képezte a vallásnak, és a keresztény felekezetek egyik sarkalatos kérdése. Unitárius vallásunknak is egyik fontos szertartása. Lássuk hogyan is állunk mi unitáriusok ezzel?

Az úrvacsora az a szertartás, mely által Jézusra emlékezünk, és általa lelki buzdítást nyerünk e földi élet minél teljesebb és örömtelibb megélésére.

Ezt a szertartást maga Jézus gyakorolta első alkalommal a tanítványok közösségében, amikor összegyűltek a Páska ünnepe alkalmával Jeruzsálemben, hogy együtt elfogyasszák a húsvéti báránnyt. Hitelességét és megtörténtét igazolja az a tény, hogy mindhárom evangélista (Máté 26,17-29, Márk 14,12-25 és Lukács 22,7-23) majdnem ugyanazokkal a szavakkal, de ugyanazon értelemmel leírják az eseményt. Tegyük hozzá, hogy Pál apostol is hasonlóképpen mondja el a Korintusiakhoz írt második levelében, 1Kor 11,23-25.

Ezek szerint, mialatt ettek, miután Jézus felfedi árulóját, aki egyazon pillanatban mártotta bele kenyere a táliba, Jézus vette a kenyeret, megtörte, áldást mondott és odaadta a tanítványoknak. Aztán vette a poharat, szintén áldást mondott és odaadta a tanítványainak. Valószínű, hogy Jézus a saját poharát vette és az járt körbe, pedig biztos, hogy mindenik tanítvány előtt ott volt a saját pohara, amelyet addig használt.

Ezzel Jézus különbséget akart tenni a közönséges evés és a szertartás között. Ezt Pál apostol csodálatosan fejezi ki a Korintusi levélben. Az úrvacsora elterjedését is, mint szertartást ebben a formában, amelyben ma használjuk, nagy részben Pál apostolnak köszönhetjük.

Az úrvacsora több, mint szertartás. Jézus búcsúzik tanítványaitól, utoljára ül le velük egy asztal mellé, „vagyva vágytam arra, hogy szenvedésem előtt elfogyasszam veletek ezt a húsvéti vacsorát... nem iszom többé e szőlőnek levéből, míg el nem jön az Istennek országa...” (Lk 22,15-18).

Jézus tudta, hogy utolsó alkalommal ül egy asztal mellé a tanítványival. A mit sem sejtő tanítványoknak egy olyan jelt kívánt adni, amely majd örökre összetartó erőként áthatja őket. Egy vonzó erőt, egy közösségéig kovácsoló jelt, amelyet majd ké-

sőbb az első keresztények naponta gyakoroltak Jézusra emlékezve, és ugyanakkor észrevétlenül Jézus közösségévé alakultak át.

Miben is állott ez a jézusi közösség?

Együtt voltak, imádkoztak, felelevenítették a jézusi evangéliumot, emlegették szavait, példázatait, idézték emlékezetből Jézust és cselekedeteit, megszívlelték tanításait. Egy szeretetközösségben éltek és egy asztaltársaságot is képeztek, amikor együtt ettek. S ez nem közönséges evés és ivás volt, amikor telezabálhatta mindenki magát, hanem lelki közösség, mely a lélek táplálására törekedett, mintha Jézus lelkeségét, szellemiségét vették volna magukhoz a kenyérben és a borban. Így alakultak át Jézus lelki örökösivé. Az Apostolok Cselekedeteiről szóló könyv 2,42. verse szerint „kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban.”

Visszatérve Jézushoz, a Bibliából megtudjuk, hogy mit jelentett számára és kortársai számára az asztalközösség. Jézus korában nagy különbséget tettek a tiszta és tisztátalan, igaz és bűnös között. A tiszta és igaz nemhogy nem ülhetett le egy asztal mellé a tisztátalannal és bűnössel, de még a házába sem engedte be, sőt azt tartotta, hogy mégcsak érintkezniük sem szabad, mert a tiszta tisztátalanná válik. Ezért fektetett Jézus nagy hangsúlyt arra, hogy bemenjen egy ilyen ember házába és leüljön egy asztal mellé vele. Gondoljunk a Zákeussal, a vámszedővel való találkozásra. (Lukács 19. rész)

Amikor az írástudók és farizeusok megbotráncoltak ezen, Jézus azt válaszolta, hogy „nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek” (Mt 9,12). Az ilyenek a lelki betegek, és ezek számára vitte el Jézus magatartásával azt az üzenetet, hogy: ha az emberek különbséget is tesznek ember és ember között, de Isten nem. Isten előtt minden ember egyforma, és ugyanúgy szeret mindenkit. S mivel Isten gyermekei vagyunk, egymásnak testvérei vagyunk. Jogunk van egymással egy asztal mellé leülni. Sokan nem adják meg e lehetőséget családtagjaiknak vagy közeli barátaiknak. Itt az úrasztala mellett mindenki megtalálja ezt a szeretetközösséget. Ne feledjük,

hogy Jézus úgy tudott leülni még a korabeli felfogás szerinti bűnösökkel és tisztátalankkal is, hogy nem ő vált tisztátalanná és bűnössé, hanem amazok tisztultak meg és lettek igaz emberekké.

Az emberi társadalomban megvannak az előítéletek és ezek nagyon is áthatják életünket és gondolatainkat. Ma is ott él gondolatainkban a félelem, hogy megfertőződhetünk, betegek lehetünk, tisztátalankká válunk. Ilyenkor ne feledkezzünk meg Jézusnak egy idetaláló mondásáról: „Nem az fertőzi meg az embert ami a száján bemeleg, hanem ami onnan kijön.” (Mt 15,11)

Jézus amikor tanít és valami újat hoz és mutat, nem azt kéri, hogy ezt csináld utánam, hanem arra hív, hogy eképpen láss. Láss! Lásd másképpen a dolgokat, mint ahogyan azt a hagyomány, a kortárs társadalom azt felfogja és annak betartását megköveteli. Nem a külsőségek a fontosak, hanem a benső lélek.

Így mi is az úrvacsora alkalmával, amikor az egy kenyérből és az egy pohárból részesülünk, válunk Jézus asztalközösségévé, teszünk bizonyosságot együvé tartozásunkról. Magunkhoz véve az úrvacsorai jegyeket, tudatosuljon bennünk, hogy Jézus örökösei vagyunk, evangéliumának, példamutató és ösztönző életének, tanításainak késői követői, és a jézusi lélek hordozói és megtartói. Azért is fontos ez az együttlét, mert Jézus mondása szerint: „ha ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben ott vagyok közöttük.” (Mt 18,20).

Nincs ennél biztatóbb. Ma is Ő osztja meg a kenyeret s vele együtt életét, istenismeretét és hitét, tudását és bölcsességét, amelyet mi néha elfelejtünk, mert gyarlók vagyunk. Ezért van szükségünk úrvacsorára, asztalközösségre, mert megtölt minket szeretettel, életkedvvel, lélekkel. A kételkedő emberekből bízó tanítványok lesznek, a lelki terhek és gondok súlya alatt roskadozó embert megerősíti és felemeli. Így fogja megérteni, hogy az élet nemes küzdelem, mely fölött csak győzni lehet.

Ezen gondolatok közepette álljunk meg az úrasztala mellett, és vegyük magunkhoz a Jézus életére és halálára emlékeztető és minket buzdító, lelkesítő úrvacsorai jegyeket.

Léta Sándor

Akik előttünk jártak...

VARGA BÉLA

(1886. október 23.–1942. április 10.)

A két világháború között élt hazai gondolkodó, aki nemcsak az irracionálizmussal, a szubjektívizmussal kacérkodó, a társadalmi kérdéseket idealista módon kezelő teológus volt, hanem a lételméleti problematikát meggondolkoztató alapossgal vizsgáló, a dialektikus szemléletmódhoz vonzó, a lélektanban releváns gondolatokat felcsillantó filozófus is.

Felmerülhet az olvasóban a kérdés, hogy mi a magyarázata annak, hogy egy, püspöki szélig emelkedő teológus, filozófiai munkásságában az elvszerű múltmérlegelés fontos elemeire lel. A fő ok természetesen az, hogy a filozófiai dualizmussal kiegyező Varga Béla sokszor a kétvonalúságot választotta, vagyis párhuzamosan járta egyfelől a teológia, másfelől a Felsőbbrendű Szellemet zárójelbe tevő bölcselkedés útját.(1) Varga Béla kiemelkedő személyisége a XX. század magyar szellemi életének, egyedülálló egyéniség, aki a „tisza” filozófia művelésére szentelte elméleti munkásságát.

1886. október 23-án született Tordán, apja, Dénes görög–latin szakos tanár, a tordai líceum igazgatója. Érettségi után beiratkozik a kolozsvári egyetem bölcsészkarára, ahol középiskolai tanári oklevelet szerz magyar latin, és görög nyelvekből, majd ledoktorál a filozófia-pedagógia-esztétika köréből. Ezután bölcséleti és nyelvi ismeretei elmélyítésének érdekében másfél évet Lipcsében és Genfben tanul. Hazajövetele után a kolozsvári unitárius főgimnázium rendes tanára lesz, majd hamarosan kinevezést kap az egyetem logikai tanszékére. 1918 és 1923 között filozófiát és pedagógiát tanít a református és római katolikus tanárképzőben és az unitárius teológián. 1926-ban egy fél évet tölt Oxfordban és Manchesterben, ahol a teológiát tanulmányozza. Hazajövetele után megválasztják az unitárius egyház jegyzőjévé és a Dávid Ferenc Egylet ügyvezető elnökévé, 1938-ban az unitárius egyház püspökévé, mely tisztviségről 1940-ben le is mond. Ugyanabban az év-

ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választja.

60 éve, 1942. április 10-én halt meg.

Varga Bélát kortársai zárkózott embernek tartották, aki a maga által kreált elefántcsonttornyában érezte jól magát. Nem vett részt a közéletben, mint azok a püspökök, akik kortársai voltak (Tavaszi Sándor, Makkai Sándor). Nem volt egy kimondottan teológiai alkat, ugyanis eredetileg nem a papi pályát választotta.(2)

Egy végzetes esemény tétítette a teológia felé, amikor a húszas évek elején kolozsvári lakásának emeleti ablakából kiejtette a járdára kisfiát, aki azonnal szörnyethalt. Ekkor határozta el, hogy teológus lesz.(3)

Soha nem tűzte maga elé célként a vallás nyílt filozófiai igazolását, ugyanis a vallásos hitet és a tudást mindig külön kezelte.(4) Így amikor a tudást kívánta szolgálni, a hitet „felfüggesztette”. Tette ezt azért, mert az ő szemében a vallás nem volt szerteágazó töprengések tárgya. A „szabadelví kereszténység” hívének tartotta magát, aki meg akarta szabadítani a vallást mindattól, ami teher számára. Mindenkor valamilyen üde, tiszta, közvetlen és problémamentes vallásosság ideálja lebegett előtte.

A vallást cselekedni kell a közösség érdekében,(5) hirdette Varga Béla unitárius püspök, egyetemi tanár, akire halála hatvanadik évfordulóján kegyelettel emlékezünk, mint az unitárius egyház XX. századi modern hittanának megalkotójára.

Emléke legyen áldott!

Rázmány Csaba

Irodalom:

- (1) Keresztény Magvető 1939. 1. füzet. 42.
- (2) Keresztény Magvető 1942. 2. füzet. 56.
- (3) Kolozsvár, 1909.
- (4) Erdélyi Irodalmi Szemle 1925. 6/267.
- (5) Varga Béla: A szabadelví kereszténység vallásos alapja 1937/10.

MURÁNYI FARKAS SÁNDOR

(1836–1907)

Az unitárius költők sorában ma a XIX. század végének és a XX. század elejének ismert költőjét, Murányi Farkas Sándort mutatjuk be.

A Kolozsváron született későbbi költő életútja nehezen indult. Apja, Mihály, nehéz anyagi körülmények közt élő városi tanácsosként, tanulni vágyó fiát iparosnak szánta, de az otthonról megszökve Tordára ment, hogy az ottani unitárius algimnáziumban szerezzék meg az életben való boldoguláshoz szükséges ismereteket. Tordán megkezdett tanulmányait – a szabadságharc után – 1845-től Kolozsvárt folytatta az Aranyrákosi Székely Mózes, majd Brassai Sámuel igazgatása alatt álló unitárius főgimnáziumban. Ismertebb nevű tanárai Mikó Lőrinc, Bedő Dániel és Berde Áron voltak. Tanulótársa volt P. Horváth Kálmán, későbbi főgondnok és Simén Domokos, a modern unitárius teológia egyik úttörője.

Murányit 1856-ban besorozták az osztrák hadseregbe, ahol egy évtizedet szolgált. Megfordult Lengyel- és Olaszországban. Itt eltöltött éveinek eseményeiről nem maradt feljegyzés. Feltételezhetően jó fizikai és lelki erővel rendelkezett, s így el tudta viselni a katonasággal járó nehézségeket.

A katonaságtól való elbocsátása után előbb Kolozsvárt kereste a megélhetés lehetőségét, majd Budapestre ment, hol a Földművelésügyi Minisztériumban helyezkedett el számvizsgáló munkakörben.

1869-ben megnősült. Felesége Bányai Ágnes, aki házasságuk első éveiben betegeskedni kezdett, és tizenhat évi türelemmel viselt szenvedés után, 1894-ben befejezte életét. Murányi később újból megnősült. Második feleségének csak keresztnéve ismert (Ilona). E házasságából egy fiúgyermek született.

A tordai és kolozsvári tanulói éve alatt szerzett unitarizmus Murányit arra készítette, hogy bekapcsolódjon az akkor alakulóban levő budapesti egyházközösség életébe, ahol 1883-tól 1889-ig presbiteri, 1885-től első jegyzői tisztséget töltött be. Budapesten történt letelepedése után is kapcsolatot tartott fenn a kolozsvári egyházi központtal és a teológiai ifjúsággal.

Már 1868-ban, az Egyház fennállásának 300. évfordulóján „Emlékezzünk” című versével lepte meg az ünnepelő közönséget. 1894-ben – feleségével egyetértésben – olyan lépésre szánta el magát, amellyel neve emlékezetes maradt a lelkészi pályára

készülő unitárius ifjúság körében. Alapítványának szövegét az 1895-ben megjelent Unitárius Közlöny a 7-ik oldalon tette közzé. E szerint, visszaemlékezve a tanulással töltött nehéz évekre, megkönnyíteni kívánta egy olyan vagyontalan, lelkészi pályára lépő ifjú életét, aki a lelkészi vizsga letétele után már elfoglalta állását, de önerejéből nem tudta vagy nem tudja beszerezni palástját és Bibliáját. Ennek lehetőségét kívánta biztosítani ezer forintos alapítványának évi 100 forintos kamatából. Ebben a segítő szándékában – amint írta – egyháza és vallása végtelen szeretete vezette, és az a gondolat, hogy vele példát ad jobb anyagi körülmények közt élő hittestvéreinek. Nem fölöslegét, hanem

egy negyedszázad megtakarított és öregségére félretett munkájának gyümölcsét helyezte az Egyház oltárára. Az alapító rendelkezése szerint az alapítvány 1896-ban lépett életbe, s azt a továbbiakban pályázat útján lehetett elnyerni. Az alapítványra (I. Unitárius Közlöny 1899. 213. old.) olyan ifjak jelentkezhetek, akik jó versíró és jó szavaló készséggel is rendelkeztek. A pályázónak bizonyítványán túlmenően be kellett nyújtania az önképzőkori munkásság igazolását is. A pályázatokat a Papnevelő Intézetnek kellett felülvizsgálnia, a pályadíj kiadása felől pedig az E. K. Tanácsnak határoznia. A pályadíjat a nyertes a zsinaton – ünnepélyes keretek között – vehette át. Neve megörökítést nyert az alapítvány emlékkönyvében.

A költészettel Murányi Farkas Sándor már katonaeveiben foglalkozott, de budapesti éveiben vált költővé. Egyházi körökben a már említett „Dávid Ferenc emlékezete” című versével vált ismertté, de figyelemreméltóak azok a versei is, melyekkel az Egyház többi nagyjáról emlékezett meg, vagy amelyekben a vallásos érzésnek, illetve az unitárius hitelveknek adott hangot. Verseiben emléket állított a kor nagy költőinek (Arany, Petőfi stb.) és a székelységnek is. Költészetének értékelésével az Unitárius Közlönyben (1906 és 1908) találkozhattunk.

Az első értékelés „Költemények” című kötetéhez kapcsolódott. Az itt összegyűjtött és kiadott, 50 esztendő termékét magába foglaló kötet vallásos verseiben Isten iránti hódolatát, hazafias verseiben a hazáért való lángolását öntötte sorokba. Szerelmes verseiben nagyobb a fájdalom, mint a boldogság kifejezése. Verseiből hiányzik a szenvedély, de annál több a mélabú. Sorai egyszerűek és kedvesek. Boros György szerint Murányi költészete türelemre és sze-

rénységre tanít. Arra figyelmeztet, hogy az életet hálaival és köszönettel kell fogadni. Versei a „késő ős virágai”, melyeken átragyogott a szép, őszi napsütés.

Murányi Farkas Sándor első nyomtatásban megjelent verse a K. Pap Miklós kolozsvári nyomdájából kikerült, 16 szakaszból álló „Dávid Ferenc emlékezete” c. pályadíjat nyert óda, mely az unitárius hitalapító mártír halála 300. évfordulója ünnepére készült. Elhangzott Székelykeresztúron az 1879. augusztus 24-én tartott zsinaton. Budapesten 1887-ben látott napvilágot „Kenderesi Gábor szomorú esete vagy az ördög itala” c. verses meséje és ugyancsak Budapesten 1898-ban „A szegény özvegyasszony fiai” c. verses elbeszélése. Ezt követte 1906-ban a Kolozsvári Lepage Lajos nyomdájából kikerült, az unitárius papnövendékek által kiadott, már említett „Költémények” c. verseskötete. A széplaki br. P. Horváth Kálmánnak ajánlott versgyűjtemény a szerző 1856–1906-ig írt 118 versét tartalmazta.

Versei jelentek meg a korabeli egyházi lapokon túl a Vasárnapi Újságban (1857), a Népújságban (1860), a Hölgyfutárban (1861) és a Pesti Újságban. Verseivel fellépett a Dávid Ferenc Egylet összejöveleire és a Főtanácsokon.

Mint a vallási szabadelvűség híve, többször fejezte ki rosszallását az egyházaknak egymás ellen fordított csatározásai miatt.

1907. december 28-án, Budapesten bekövetkezett halála nagy részvétet váltott ki az egyházi körökben. Élete utolsó éveiben vesebetegségben szenvedett s ez idézte elő halálát is. Elhunytát az Unitárius Közlöny (1908. 24. old.) jelentette be, s e lapban Újvári László számolt be temetésének lefolyásáról. A halottas háznál és a Farkasréti temetőben József Miklós esperes búcsúztatta. Özvegye levélben köszönte meg az Egyháznak férje halála fölötti részvétét. Amint írta: „Annyi szeretet nyilatkozott meg a temetésen, hogy ő – aki idegen felekezet tagja – szívvel és lélekkel csüng az igazi szeretet és türelem vallásán”.

Bardóczy Sándor temetőben elhangzott búcsújában azt mondta, hogy Murányi Farkas Sándor „nekünk adta lelke gyöngyeit, hogy tanuljuk meg belőle a szerelemnek szerelmét, merítsünk azokból alkotó elemet: lelkesedést, hitet és eszményt”.

Kelemen Miklós

John Paget János részvétele az 1848–49-es szabadságharcban és forradalomban

Száztíz éve, 1892. április 10-én halt meg Paget János, az angolból magyarrá lett orvos, utazó és szabadságharcos. Jelen tanulmányunkban e páratlanul gazdag élet néhány hónapját idézzük fel, és az unitárius szabadságharcosra emlékezünk.

Paget életrajzírói meg egyeznek abban, hogy az angol–magyar hazafi az 1848–1849-es szabadságharc zászlaja alatt „tollal és karddal” egyaránt szolgált, és ezt igazolja naplója is. A nyomtatásban is megjelent naplórészlet¹ 1849. június 13-tól augusztus 27-ig tartó esemény-beszámoló a „világ csoda utolsó három hónapját a valósággal ostromállapotban élő Kolozsvárból nézve”² mutatja be. A nyomtatásban megjelent töredék annak a hosszabb naplónak lehet része, melyet Paget angliai bujdosása idején szerkesztett és a jelek szerint kiadásra szánt.³ A Bukaresti Akadémiai Könyvtár 1953-ban megvásárolta ezt az értékes kéziratot. A Napló a XIII. fejezettel, a 113-ik lappal, 1848 szeptemberével kezdődik és a XXVII. fejezettel az 517-ik lapnál, a világo-

si fegyverletétellel ér véget, de ehhez tartozik az a számozatlan 38 oldalas függelék is, amely kronologikus sorrendben ismerteti az 1849. január 1–szeptember 27. között történteket. A következőkben fejezet- és címbeosztását ismertetem: XIII. fejez. Az élet Kolozsváron 1848. szept. végétől nov. 10-ig; XIV–XV. fejez. Kolozsvár ostroma; VI. fejez. Visszavonulás Bánfihunyadra; XVII. fejez. Visszavonulás Kolozsvárról; XVIII. fejez. Az erdélyi hadjárat; XIX. fejez. –; XX. fejez. Enyed; XXI. fejez. –; XXII. fejez. A szebeni ütközet; XXIII. fejez. Visszavonulás Debrecenbe; (A számozásban a XXIV. fejezet következik). XXV. fejez. Kolozsvár; XXVI. fejez. Utazás Pestre; XXVII. fejez. Orosz megszállás.

A mindmáig kiadatlan Napló tükrében megállapítható, hogy Paget 1848 októbere és 1849. január 30. között a magyar szabadság „harcosa” volt. Részt vett Kolozsvár védelmében, több alkalommal is őrszolgálatot teljesített, de fegyveres alakulatban nem harcolt. Ennél sokkal jelentősebb azonban

politikai síkon vállalt szerepe, erre a későbbiek során részletesen kitérünk. A következőkben Pagetnek 1848-ban betöltött szerepét ismertetjük a fentebb bemutatott Napló tükrében.

Mit tett Paget 1848 októberéig? Minden bizonnyal a legnagyobb figyelemmel követte az eseményeket, de aranyosgyéresi birtokát nem hagyta el, és családja is vele maradt. Ebből az időből fennmaradt Paget Janosné Wesselényi Polixéna néhány levele, mely rávilágít az 1848-as aranyosgyéresi állapotokra. Május 14-én írja Polixéna Kovács István történésznek: „[...] Képzelve csak minő a bosszúságom, mióta itt vagyok, még egy újságot sem kaptam. Kérem, menjen el maga a postára és beszéljen Bogdánfival, mert csak szörnyűség ebben az időbe nem tudni, mi történik, s azt mind szenvedni egy rongyos postamester hanyagságáért. Bár csak hagyták volna, hogy a deákok jól meghusángolják. Ocsaival is igazítsa el, hogy a Híradót ide küldje nekem, úgy a Vasárnapit és a Természetbarátot is. Ezeket én felejtettem el rendelni.

Itt mi olyan csendben élünk, mintha az özönvíz óta semmi változáson nem ment volna a föld át. Hanem nekünk is valami rongyos őrségünk gyúlt egybe, botokkal gyakorolnak, mert fegyvere senkinek sincs; s egész nap reggeltől estig tokálnak és dobolnak, talán, hogy a veszélyt tőlünk elhárítsák, mint mikor a sáskákat üzték el a határról. Tegnap úgy hallám, hogy Tordán Kemény Farkas egy néhány „oláh” papot, ki Balázsfalvára készült, visszautasított. Ott már 400-ból álló őrség állott egybe, fegyver nem lévén, dsidákat készíttetnek a lakatosokkal. Azokkal bizony fel lehet az „oláhokat” spékelni, de azok szegények ott olyan csendesek, és úgy félnek, s azt sem tudják mitől. Egyik fél, fél a másiktól, minden ember fél, egy közönséges megszeppenésbe estek anélkül, hogy okát tudják, miért. Azt hiszem, nagyobb részint mindenütt úgy van. Írjon újságot. Alázatos szolgálója Pagetné.”⁴

Az elkövetkező események meggyőzték Pagetét is arról, hogy van mitől félni és a nagyobb biztonság kedvéért szeptemberben, miután a magyar csapatok Enyed alá vonultak, a család Kolozsvárra költözött. Paget nem nézhette tétlenül az eseményeket, beállt nemzetörnek. Október végén – huszárbajtársaival együtt – Feketetónál fogadta a Kolozsvár védelmére küldött ágyúkat.

1848. november 17. után, Kolozsvár kapitulációját követően, családjával együtt Debrecenbe menekült, ahonnan december 26-án Wesselényi Ferenc sógorával Bem felszabadító seregéhez csatlakozott. Szeretett városa, Kolozsvár visszafoglalása után Czecz János ezredes parancsnoksága alatt szolgált, a naplója szerint Gyulafehérvárt védtek az „oláh hordák” rajtaütésszerű támadásaitól. Kihasználva a viszonylagos nyugalmat arra is jutott ideje, hogy hazalátogasson kifosztott és tönkretett aranyosgyéresi birtokára. A pusztulás nyomai láttán – írja Cornelia Bodea – a román parasztek ellen táplált sovén előítélete és dühe még tovább fokozódott. Tordán érte utol Nagyenyed felégetésének szomorú híre, és az olasz önkéntesekből álló csapatuk élén, Perczi Péter százados parancsnoksága alatt a menekültek segítségére siettek. Ezt a „hőstettet” örökítette meg Jó-

kai Mór az Egy az Isten című regényében⁵: „[...] Az enyedi menekültek közül több százan az erdőkön rejtőznek, az éhhalállal és megfagyással küzdve, az én vezérletem alatt kirendeltek Tordáról tizenhárom lovast, két honvéd szakaszt, s néhány aranyosznéki nemzetőrt, kikhez még négy úrlovas csatlakozott, Paget János, báró Wesselényi Ferenc, Szilvási Miklós és gróf Toldy Lajos. Felvinctől Enyedig már minden lépten-nyomon találkoztunk menekülők hulláival az utcán, amiket a hollók, farkasok és kóbor ebek marcangoltak. Előcsapatunk, mely tíz lovasból és húsz honvédből állt, hirtelen egy jól felfegyverzett oláh seregre bukkant, mely éppen Torockó elpusztítására indult. Perczi százados Szilvásival és a tíz lovassal minden tétovázás nélkül közéjük rohant s szerteszét verte őket.

Ezzel beszállásoltuk magunkat Enyedbe, én az embereimet az erdőkre küldém a menekülőket összeszedni.

Ez éjszakán hétszázat mentettek meg. [...] A megmentettek, kik maguk nem mehettek, hetven szekérré ültetve, korán reggel megindultak Vinc felé. Itt a lesben álló oláhok megrohanták előcsapatunkat. Benn Vincben hadrendben felállított sereget találunk, míg több oldalról vágató lovasok közelítettek felénk. [...] Hála Perczi kapitány rettenthetetlenségének és célirányos intézkedéseinek, hála honvédeink bátorságának, hála Paget János buzdításának, de leginkább a Mindenhatónak, a győzelem részünkre dőlt el.”

A sikeres huszárbravúr után a kegyetlen tél viszontagságaival is meg kellett küzdi a kis csapat, hogy a „román ellenállás tűzfészeke” – Balázsfalva – felé tartó Czecz csapataival újból egyesülhessenek. A hóvihar, s az igen nehéz terepviszonyok miatt csak Szancsal határában érték utol Czecz derékhadát. Az egyesült hadtest január tizenharmadikán bevonult a román csapatok által elhagyott/feladott Balázsfalvára. Bem parancsának megfelelően a Czecz vezette hadtest Vízaknát kellett elfoglalja, hogy elvágja az ellenség esetleges visszavonulási útját, csak hogy a január 21-i szebeni ütközet Bem vereségével végződött. Czecz, új parancsot várva Pagetet Bemhez, a Szelindekre visszavonult csapathoz küldte. A találkozás a lengyel és angol hadfi között a főhadiszállásá átalakított csárdában zajlott, s mondhatni nem valami barátságos légkörben. Bem keményen megdorgálta Czecz csapatainak késése miatt, s egyenesen őket okolta a szebeni vereségért, majd parancsba adta, hogy azonnal induljanak csapataikkal Szelindekre. A Czecz vezette sereg morálja mélyponton volt, teljesen kimerülve egy napos kényszerpihenőt voltak kénytelenek tartani, s csak másnap hajnalban indultak Szelindekre. A bevonulás Paget szerint nem hadseregre, hanem „rendetlen medvék bevonulására” hasonlított. A Czecz–Bem találkozás sem vezetett eredményre, hiábavaló volt, ezért Czecz hadai Nagyselykre vonultak vissza, a lengyel tábornokra hártva Szelindek védelmét. Medgyes felé vezető útjukban találkoztak a Bem segítségére igyekvő honvéd seregekkel, s köztük Petőfi Sándorral, „Magyarország legnépszerűbb és legtehetségesebb fiatal poétájá”-val, jegyezte fel naplójában Paget. Marosvásárhelyen egy napot sógornője, br. Bánffy

Jánosné Wesselényi Josefa házában töltött, majd 1849. január 30-án betegen bevonult Kolozsvárra. Ezután minden gondja arra irányult, hogy Debrecenben maradt családját mihamarabb Angliába menekítse. Az osztrákok bevonulása előtt, február 9-én, Bánfihunyad–Nagyvárad útvonalon elhagyta Erdélyt, s február 13-án Debrecenbe érkezett, és itt is maradt 1849 májusáig. Csak miután családját Angliába küldte, tért vissza Kolozsvárra, s itt is maradt, rövid pesti látogatását leszámítva (jún.14–19.) a világosi fegyverletételig.

Paget diplomáciai közvetítő szerepére utalnak Coloqohounnak és Sandfordnak küldött levelei. Nem csak kardját, de tollát is a magyar haza szolgálatába állította, úgy, ahogyan arra nyílt felszólítást is kapott 1848. október 6-án⁶: „[...] Egy nagy s nemes misszióra szólítom föl önt: Hírünkért s becsületünkért kell küzdenie; de nem a test hanem a lélek fegyvereivel: ha beletekintünk a külföldi, de különösen az angol hírlapokba, elborul lelkünk azon ocsmány rágalmak olvasásán, melyet azokban találunk. Úgyünk el van ferdtíve, s azon néhány cikkből, mely Magyarország-ról szól, többnyire tudatlanság, vagy ezzel párosult rossz akarat tűnik ki; a legszentebb cél félremagyarázatik, s a legkiáltóbb bűn mentségre talál. Hányszor a Times vagy Galignani's Messenger-t kezembe vettem, többnyire égő harag fogott el a ferde cikkíró iránt, s mind csak azon gondolkoztam, hogy miként lehetne orvosolni e bajon. [...]

Ragadja fel ön újból azon tollat, mely egykor annyi ügyességgel leplezte föl hazánkat a civilizált világ előtt, s nyissa föl Európa szemét! [...] Mutassa meg, hogy azon nemzet, mely Ázsiából jött ki, hú és igazságos, hogy féltékeny szabadságára, de nem sóvárog más nemzetiségek eltörléséért; tárja fel továbbá egy gaz kamarilla fondorkodásait, s mutassa meg, hogy annyi hálátlan törekvés, annyi önkény dacára sem vehettek ki a törvényes vágásból, hogy a magyar pietásban megtört a fondorkodók cselszövénye, hogy még most is rendületlenül és szilárdul állunk, a törvény és igazság útján. [...]

A felhívás nem maradt eredmény nélkül, Paget minden ismeretségét felhasználta, hogy Anglia közbenjárását kérje a Magyarország és Ausztria közötti megegyezés elősegítéséhez. Sir Robert Coloqhoun, bukaresti angol konzulhoz írott levele Was Sámuel közvetítésével eljutott Sir Stradford Canning konstantinápolyi angol követhoz, hogy végül Palmerston, Henry John Temple külügyminiszter a „tegye hivatalossá” megjegyzésével együtt fiókjába süllyesse.⁷ Hiábavaló volt Paget, Sandford által 1849. aug. 2-án Addington, Henry Unwin külügyi államtitkárhoz továbbított levele is⁸, „a brit kormány csak figyelője volt az osztrák–magyar eseményeknek, még bírálja sem akart lenni, nemhogy részese, főleg „észak kolossza” ellenében nem.”⁹ A cári csapatok kolozsvári bevonulása és a világosi katasztrófa után Paget Angliába menekült, itt politikai és sajtóköri körökben mindent megtett azért, „hogy az angolul beszélő világot megismertesse Magyarországgal.”¹⁰ 1850–51-ben ebből a meg gondolásból fogott hozzá Naplója kiadási előké-

születeihez, ezt igazolja Sandfordnak Pulszky Ferenchez írott 1850. február 21-én kelt levele is. „Paget most egy kötetten dolgozik, ami a közelmúlt eseményeiről fog szólni [...]”¹¹, a kötet töredék maradt, a kiadók nem vállalták, helyette inkább Magyarország és Erdély második kiadását (1851) készítették elő¹². A British Quarterly Review-ban 1851. elején, névtelenül jelentette meg Bem emléke előtt tisztelegő írását.¹³ Gyanítom, hogy a „Leicesterben őrzött 69 lapnyi kézirat” átdolgozott, kiadásra kész változata visszatért Pagettel Erdélybe, s ez került 1953-ban a Bukaresti Akadémiai Könyvtár tulajdonába.

Szűk hároméves angol „emigrációja” után 1852-ben családotól Drezdába költözött, majd két-éves nizzai tartózkodás után az angol kormány közbenjárására hazatérhetett Kolozsvárra és Aranyosgyéresre¹⁴. Utóbbi birtokát kifosztották, lovait ellopták, értékes könyvtárát tönkretették. 1855-től egyházának és birtokának szentelte minden idejét. Százöt évvel ezelőtt bekövetkezett halálakor a magyar haza és a magyar unitárius egyház egyik legbuzgóbb támogatóját veszítette el.

Kovács Sándor
kolozsvári teológiai tanár

Jegyzetek:

1. *A szabadságharc utolsó napjai Erdélyben. Paget János feljegyzései 1849. június 13–augusztus 27.* Közli: dr. Horváth Jenő in. *Hadtörténelmi Közlemények* Bp. 1928. XXIX. k. Ennek angol eredetije jelent meg a *The Slavonic Year Book* 1938-as számában.
2. *Magyarország és Erdély* 344.
3. Cornelia C. Bodea: *Revoluția din 1848–1849 in Transilvania și Ungaria vazută de John Paget.* in: *Studii și materiale de istorie modernă* Vol.II. Ed. Academiei Republicii Populare Romine 1960.
4. Borbély I.: Simén Domokos és kora. *Keresztény Magvető.* 1926. LVIII. 122.
5. VIII. rész. Történet, melynek sosincs vége.
6. *Barátságos felszólítás Paget Jánoshoz.* Ellenőr 1848. okt. 26. Csütörtök
7. Haraszi Éva: *Az angol külpolitika a magyar szabadságharc ellen.* Budapest, 1951. 165.
8. Uo. 245.
9. *Magyarország és Erdély* 343.
10. Jeszenszky Géza: *Az elvesztett Presztizs.* Magyar Szemle Könyvek, 1994. 93.
11. *Magyarország és Erdély* 344.
12. Paget Pulszky Ferencnek írja 1851. január 3-án: „I had already spoken to both Longman and Murry before your note reached me. Longman positievly declines this book and Murray's headman said though. Murry would write to him at Oxford and let me know on Friday morning. I doubt much Murray's taking it, but in any case do not let that interfer with Bentley if he will take it, Kemény's mss are quite at your service.” Bodea 202.
13. *British Quarterly Review*, 1851. nr.XXV.
14. David L. Wykes: *John Paget, M.D., of Transylvania (1808–1892). Transactions of the Unitarian Historical Society for the Years 1979–1982. Vol. XVII. 63.*

KERESZTÉNYSÉG ÉS KULTÚRA

„Új” retorika a Dekonstrukció tükrében (II. rész)

„Új” retorika

Szemiológia és retorika című tanulmányában Paul de Man arról ír, hogy napjaink irodalmi szemiológiájának egyik legfeltűnőbb jellegzetessége az, hogy a grammatikai struktúrákat retorikai struktúrákkal használják, minden zökkenő nélkül siklanak egyik struktúráról a másikra, láthatólag anélkül, hogy tisztában lennének ezek összeférhetlenségével.

Nagy vállalkozás megvizsgálni és megkülönböztetni a grammatika és retorika ismeretelméletét, de anélkül is nyugodtan ki lehet jelenteni, hogy semmiféle elméleti és filozófiai spekuláció nem támasztja alá a grammatika és retorika vélt folytonosságát.

Tulajdonképpen azt akarja mondani, hogy nem tudja elfogadni a nyelv grammatikai ellenőrizhetőségének lehetőségét, azt sem, hogy az megbízható közvetítő volna. A nyelv tropikus alakzatokra épül, melyek mindenkor rombolóan felbukkanhatnak.

Paul de Man többek között Nietzsche szövegeire támaszkodik, őt jelöli meg egyik nagy elődjének, aki a szubjektivitást tulajdonképpen rehabilitálja, az interpretáció tényként való elfogadását leplezi le. Ezért érdemes beszélni róla.

Nietzsche retorikára irányuló vizsgálódásai (egyébként a „Tragédia születése” is erre irányuló elemeket tartalmaz) arra a rövid előadásorozat jegyzeteire támaszkodik, melyet 1872–73 téli szemeszterében tartott, két diák jelenlétében. 1874 nyarára készül el „Retorika” című töredéke, mely magyar fordításban is megjelent.

Nietzsche eltávolítja, szétválasztja a retorika tanulmányozását a „hagyományos” retorikáétól, azaz az ékesszólás és meggyőzés művészetétől. A retorikus beszédet a trópusoktól, retorikai alakzatoktól teszi függővé. Tulajdonképpen minden figuráció, amit ékesszólásnak nevezünk, a nyelv retorikai források eredménye. „Amit a tudatos művészet eszközeiként retorikusnak nevezünk, azok a

nyelvben és azok létrejövésében mint a tudattalan művészet eszközei működtek, vagyis hogy a retorika a nyelvben rejlő művészi eszközök továbbfejlesztése az értelem napvilágánál. Egyáltalán nem létezik a nyelv nem-retorikus természetessége, amelyre apellálhatnánk: a nyelv maga szintisztán retorikai források eredménye.”

Nietzsche bár elveti az ékesszólás eszközeit a hagyományos értelemben vett szónoki eszközöket is mindenképpen kihasználja, gondoljunk csak Zarathusztrára.

A nyelvességgel összefüggő alapvető nyelvészeti modell tehát Nietzsche, a dekonstrukció hívei stb. esetében a retorika lesz. Ez nem totalizáló, hanem felnyitja a nyelvet a kreativitás irányába. A retorika ugyanis mindig egy nyelvi formából és annak hatásából áll össze. A trópus és a meggyőzés ugyanannak a nyelvnek két oldala.

Az eddig elmondottakra is hivatkozva nyugodtan kijelenthetjük, hogy manapság **két retorikáról beszélhetünk**: az egyik a már említett, hagyományos értelemben vett retorika, a másik az úgynevezett „*meta-retorika*”.

Ezzel jelezni lehetne a retorikai retorizálásnak kettős aktusában rejlő kettős többletet. A dekonstrukció fogalmának igazából ez a jelentős újdonsága: megmutatja, hogy a referenciális, grammatikai nyelvet körülveszi egy metaretorikai közeg, mely az elsődleges retorizáláshoz képest más episztemológiai hatású.

Fogalmazhatnánk úgy is, hogy a „hagyományos retorika” a „szavak szintjén” jön létre, míg a másik, a metaretorika egy szubjektív hozzáállást kidolgozó sajátos nyelvet dolgoz ki.

A retoricitás alapvető tulajdonságának a felfedezésével magát a *self* (én) fogalmát is kétségbe kell vonni. Annak grammatikalitását, gondolkodó egóját. A szubjektum, az én, az alapvetően retorikai folyamatoknak a

játéktere, s mint ilyen labilis, folyamatai nem a logika mentén, hanem retorikai jelleggel szerveződnek. Énem a szubjektum-részek különbségei szintézisének dinamikus folyamata. Sokkal inkább belső különbségek-ből áll, semmint a maga a priori egységéből. Fogalmazhatunk úgy is, hogy énünk matematikai képletét nem igazán tudjuk megtalálni, az emberi szubjektum temporális jellegű, retorikailag magyarázható.

A retorika a „gondolkodom” helyébe a vágyom és akarom aktusát helyezi, e struktúrák folyamatos teremtettségben élnek, poétizálják tudatom rendszerét. A self csak végtelen sok retorizálási folyamatban tud létezni. Egyes folyamat állomásai adják létünk stabilitásának képzetét.

Az értékszemélyiség adott esetben azonban a szubjektivitásnak egységet biztosíthat.

Paul de Man műveiben nem foglalkozik pszichológiai megközelítéssel, Proust olvasata, elemzése kapcsán azonban elgondolkodtam azon, hogy a szövegolvasás során és azt követően milyen mentális törekvések, milyen szerkesztési és újraszerveztési műveletek zajlanak le az olvasóban, hangulatától, motivációjától stb. függően. Halász Péter írásaiban a műátélés során létrejövő mentális folyamatokra, tudatáramlatokra próbál rávilágítani. Chomsky így ír erről: „Megengedhető azonban a feltételezés, hogy a nyelvtudomány leginkább a mentális folyamatok és az általuk létrehozott és működtetett struktúrák megértéséhez tud majd hozzájutni.” Pléh Csaba azonban kételkedik abban, hogy az empirikus pszichológiai kutatások hozzá tudnának járulni a nyelv-gondolkodás viszony (nyelv és mentális történések, struktúrák) problémájának a megoldásához. Valószínű, hogy Paul de Man is így gondolkodhatott, freudi hozzáállással elemzett volna szövegeket.

A szövegekkel foglalkozók folyamatosan jutottak el az aprólékos vizs-

gálatig, a „második” retorika, azaz a metaretorika tényéig. Ennek létét és hatását a sokszor ellenvéleményen lévőeknek is be kell ismerniük. Paul de Man egyes szövegeket elemezve jutott el ennek felismeréséig, és **dolgozta ki rendszerét.**

Észreveszi azt, hogy vannak szövegek melyek látszólag teljesen rendezetlenek, mozgékonyak, mégis megszólítanak, szubjektíven hatást gyakorolnak ránk. Hogyan léteznek ezek? Ha e működés alapja nyelvi, akkor mi benne az a forma, ami operatív? A nyelviség szubjektivitása hogyan érvényesül?

„A temporalitás retorikája” című tanulmányát a következőképpen indítja: „Egy szubjektivista kritikai szókincs tizenkilencedik századi megjelenésével párhuzamosan, fokozatosan leértékelődtek a retorika hagyományos formái... az újabb kritikai fejlemények egy olyan retorika lehetőségét jelzik, mely már nem normatív vagy deskriptív jellegű, hanem többé-kevésbé nyíltan veti fel a *retorikai alakzatok intencionalitásának kérdését.*”

Az irodalom nyelve tropikus alapra épül. Ezt az alapot a mimézis, szimbólum, metafora, allegória stb. alkotják. Ezen trópusokhoz azonban olyan értékítéletet, feltevéseket társítottak a romantika korától, melyek elfedik a tényleges különbségeket és elfedik a tényleges struktúrákat. Egyértelműen felértékelődik a szimbólum szerepe például az allegóriával szemben. A szimbólum az érzékek előtt megjelenő kép és a kép által sugallt érzékfeletti totalitás bensőséges egységén alapul. Legfőbb vonzerejét épp a totalitás végtelenségére való utalás adja, szemben az allegóriával, mely egy konkrét jelentésre utaló jel, és megfejtésével ki is merül sugalmazó ereje.

Coleridge volt Goethének az az angol kortársa, aki a leghatározottabb nézeteket fejtette ki az allegória és szimbólum viszonyáról. Szerinte a szimbólum világában az élet és a forma ugyanaz, a szimbólum mindig része annak a totalitásnak, amelyet megjelenít. Ezzel szemben az allegória a szubsztancia hiányát mutatja, csak egy fantomot reprezentál. Azonban amikor Coleridge a szimbólum felsőbbrendű értékét akarja megmutatni, csak így tud fogalmazni: „A szimbólum jellemzője a különös áttetszősége az egyedien, az általános áttetszősége a különösön, az egyete-

mes áttetszősége az általánoson: mindenekelőtt pedig az örökkévaló áttetszősége az időbelin és az időbeliben.” Tehát az áttetszőség képzetéről beszél. A tárgyi szubsztancialitás szétfoszlik, visszatükröződéssé válik. Ha valami áttetsző, akkor ábrázol, visszatükröz. A szimbólum esetében meglévő szubjektív és objektív közötti intim viszony megbomlik. Az allegória sem más, mint visszatükröződés, így a szimbólum és az allegória a tárgyi világon túliban találja meg közös eredetét. (Paul de Man Rousseau [Új Heloise] és Hölderlin műveit emlegeti, rájuk hivatkozik, mint a romantikus allegorizmus példáira.)

A szimbólum totalitásra utaló lényege egyszóval megbomlik, már nem a szubjektív lényegét ragadja meg, hanem elcsúszik, közben újabb és újabb tárgyakat talál magának. (A szimbólum utazó lesz, adott esetben csempész is.) *A szimbólum allegorizálódik, másképpen fogalmazva retorizálódik.* „Ennek az allegóriának a temporalitása nem a múlt felé mutat, hanem az olvasás jövője felé, az allegorikus itt már nem emlékezik, nem leképez, hanem ismét, és ismételtén félreért.”

Tehát egy megbomlás jön létre, allegorikus összefüggések, egymásutániságra épülő alakzatok végtelen láncolata, melyek nem zárhatók le, melyek tulajdonképpen ismétlésre épülnek.

Az ismétlés fogalma, folyamata legtisztábban Kierkegaard művében olvasható. Röviden a következőről van szó. Kierkegaard szerint életünket az emlékezés, ismétlés (cselekvés) és reménykedés jegyében éljük. Amennyiben életünk bizonyos történései, aktusai nem ismétlődhetnek meg (nem léphetünk kétszer ugyanabba a folyóba), akkor nyilvánvalóan az enyészeté vagyunk. Kierkegaard felbontja a Regina Olsennel való jegyességét, hogy a szerelmet egy folytonos ismétlésben élje meg. Azonban rá kell jönnie arra, hogy abszolút ismétlés nem létezik, a teljes ismétlés csak Istenben lehetséges (Kierkegaard, mint a hit lovagja). Parciális ismétlést élünk meg pl. akkor, amikor valami régi élményt újra megtalálunk, átélünk, úgy érezzük, hogy ez már megtörtént.

Paul de Man a „Temporalitás retorikája” második felében, valamint Az irónia fogalma című írásában a „trópusok trópusáról” beszél, von be

rendszerébe egy új fogalmat, ami nem más, mint az *irónia*. Az allegóriával ellentétben, mely egymásutániságra épülő alakzatokra épül, az irónia egy jelen idejű, folytonosan jelen lévőnek tűnő trópus. Tulajdonképpen akkor keletkezik, amikor valami ismétlődik, és mégsem ismétlődik. Talán ezt jobban megvilágítják a következő mondatok. (Northrop Frye egyébként az irónián a szavak olyan mintázatát érti, amelyek elfordulnak az igazi jelentéstől, ez az elfordulás, elmozdulás a trópus, annak mozzanata. Egy hosszabb szöveget átfogó trópus lehetőségével találkozunk. Ennek legjobb példáját Lukács György adja, aki regényelméletében a regényt magával az iróniával azonosítja. Itt érdemesnek találom leírni Lukács megfogalmazását az iróniával kapcsolatban. Ezek szerint az irónia az istenek nélküli korok negatív misztikája, a legmagasabbrendű szabadság, amely egy Isten nélküli világban felépíthető. Az eposz Istennel telített világ, a regény irónia.)

Kierkegaard műve alapján (Az irónia fogalma), és főleg Friedrich Schlegel írásai nyomán bontja ki az irónia fogalmát, mely megbontja az én belső egységét. Úgy érzem, hogy egy kettős ént próbál leírni. Egy tulajdonképpeni ént, meg egy olyat, amely mindenkor tisztában van bukásával. Az én bizonyos távolságtartással képes szemügyre venni önmagát. (Baudelaire-re hivatkozva én magam a nevetést is iróniának, lázadásnak minősítem.)

Az én a „misztifikált egyensúly állapotából lebukik (vagy felemelkedik) saját misztifikációja tudatosításának szintjére”. Természetesen ez nem egy derűs feladat.

Az irónia folyamán egy reflexív, dialektikus folyamat jön létre, amely nem más, mint az „önmagát gerjesztő tudatmozgás ismétlődése.”

Az irodalmi mű egy eszmét, egy abszolútot vesz célba, amely felé állandóan úton van. „Az irónia nem más, mint radikális tagadás, amely rombolás során mégis megnyilvánítja az abszolútot, amely fele a mű tart.” „A mű teljes széthullásának pillanatában, amikor látszólag minden elvesztett, a mű helyreáll, mivel e radikális rombolás a dialektika egyik mozzanata volt, azé a dialektikáé, amelyet a hegeli sémának megfelelően az abszolút felé tartó fejlődési folyamat történeti dialektikájaként értelmezzünk.”

„Az iróniával való szembesülés azért nagyon jelentős, mert Paul de Man ennek a problémának a kapcsán jutott el a retoricitás filozófiai kérdéseihez. Az irónia nem egyszerűen tropológiai kérdés, hanem a szubjektív létezésének formációja, az a lezárhatatlan retorikus láncolat, amelyben valami ott lévő szubjektív sose jelenik meg eredeti mivoltában, hanem mindig olvasatok ironikus leképezéseinek keresztül létezik, ironikus átírások sűrű, végtelen számú sorozatában rejtőzik.”

Heller Ágnes megállapítja, hogy a felvilágosodástól kezdődően (Ez időben minden bizonnyal a nyelv és a gondolkodás belső kapcsolata és változása leginkább abban az erős hatásban mutatkozik meg, amelyeket adott esetben az írásbeliség, könyvnyomtatás, stb. gyakorolnak a tudat szerkezetére. Érdemes itt megjegyezni azt is, hogy ókor tulajdonképpen prózája a hangos beszéd visszhangja, a miénk az írás által jelenik meg, olvasva felfogható. Az „új nyelviséget” napjainkban a gyerekek már születésüktől átveszik) az élettapasztalat és a nyelv (filozófia nyelve) nem illenek össze. A hagyományos filozófiai nyelvvél szakítanak a nagy újítók, mint Rousseau, Diderot, Lessing. A hagyomá-

nyos karakterek, a grammatika metamorfózison mennek át.

Ebből indul ki Paul de Man is. Retorikával foglalkozva kifejti, hogy az a 18 sz. után már nemcsak díszítőelem a szövegnek, hanem funkcionális szerepet kap. Az ember belső természetében ugyanakkor benne rejlik a retoricitás, az intencionalitás, és ennek elemzéséhez egyre kevesebben érzik elégségesnek a hagyományos analitikus filozófia módszereit.

Paul de Man gondolataiból, rendszeréből mindenképpen táplálkozhatunk. A nyelv retoricitásának tudatosításával többé-kevésbé megmenekülhetünk a retorika csapdáiból. Csupán szigorú olvasókká és írókká kell válnunk.

Használhatjuk azt a meggyőzésben, csupán egy szigorú elme, az alakzatok félrevezető erejének a tudatában lévő elme kell hogy irányítsa a nyelvet. Abban az esetben azonban, amikor írás közben azt sem tudjuk, hogy ezekkel csinálunk-e valamit vagy sem, igen erős lesz az a gyanú, hogy tulajdonképpen nem tudjuk, hogy mit cselekszünk.

Máté Ernő

Forrásirodalom:

1. A Jászó Anna, L. Aczél Petra (szerk.), „A régi új retorika”, Budapest, Trezor Kiadó, 2000.
2. Bókay Antal, „Paul de Man és az amerikai irodalomtudományi dekonstrukció”, in: Paul de Man, „Eszztétikai ideológia”, Budapest, Janus/Osiris, 2000.
3. Fabiny Tibor, „Szóra bírni az írást”, Budapest, Hermeneutikai Kutatóközpont, 1994.
4. Hans Robert Jauss, „Recepcióelmélet-esztétikai tapasztalat-irodalmi hermeneutika”, Budapest, Osiris Kiadó, 1997.
5. Jonathan Culler, „Dekonstrukció”, Budapest, Osiris Kiadó, 1997.
6. Kulcsár Szabó Ernő, „Irodalom és hermeneutika”, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2000.
7. Northrop Frye, „Az ige hatalma”, Budapest, Európa Könyvkiadó, 1997.
8. Paul de Man, „Szemiológia és retorika”, in: Paul de Man, „Az olvasás allegóriái”, Szeged, Iktus Kiadó, 1999.
9. Paul de Man, „A temporalitás retorikája”, Thomka Beáta (szerk.), „Az irodalom elméletei I.”, Pécs, Jelenkor Kiadó, 1996.
10. Paul de Man, „Az irónia fogalma”, in: Paul de Man, „Eszztétikai ideológia”, Budapest, Janus/Osiris, 2000.

Egy unitárius ének tanulságai

Ezzel a címmel jelent meg Kruppa Tamás cikke a Magyar Könyvszemle 2001. évi 4. számában. A cikk Szőlősi István 1635-ben, Kolozsváron kiadott *Rövid historia* című énekét ismerteti. E költemény alapját Jacobinus János, szintén Kolozsváron, 1595-ben megjelent latin nyelvű (*Brevis enarratio*) műve jelenti, amely a törökök elleni legnagyobb győzelemmel végződő havasalföldi hadjáratról szól.

A cikk szerzője először a költő személyének kérdésével foglalkozik. Egy az Országos Levéltár Acta Ecclesiastica anyagában fennmaradt levél tanúsága szerint annak írója, egy bizonyos kolozsmonostori adószedő személye megegyezik az énekszerző Szőlősi Istvánnal. A levélből kiderül, hogy Szőlősi protestáns:

lehet kálvinista, de valószínűbb, hogy unitárius.

Az 1620-as években az unitarizmus még igen erős volt Kolozsváron. A kollégium Közép-Kelet-Európa legjelentősebb ilyen jellegű intézménye volt. Az intézmény számára érkezett pénzbeli adományok jegyzéke fennmaradt, és az adakozók nevei között találkozzunk Szőlősi István nevével is.

Kruppa Tamás ezután azt a kérdést veti fel, hogy mi lehet az oka annak, hogy egy anti-trinitárius szerző népszerűsítő munkát ír a katolikus Báthory Zsigmondról. Maguk a költő szavai árulják el, hogy a vers elkészítésével az volt a célja, hogy ébren tartsa a régi dicsőség emlékét.

És itt kell foglalkoznunk a daltól való kérdésével. Szőlősi valószínűleg nem sokkal az 1635-ös megjelenés előtt, tehát I. Rákóczy György korában írta a költeményt. Rákóczy a kálvinizmus hagyományos formáját szándékozta államvallássá tenni, és 1635-ben hívta életre az első olyan törvényt a szombatosok ellen, amelynek célja a felekezet megsemmisítése volt.

A fejedelem következő áldozata az unitárius egyház lett volna, mivel a szombatoság és az unitarizmus között nem tett különbséget. Ebben a korban tehát gyakran felidéződhetek Báthory Zsigmond török ellenes harcai, amelyet úgy is fel lehetett mutatni, mint az erdélyi felekezetek összefogásának szép példáját.

Tóth Anita

Unitárius portrék

Szabolcs bácsi 80 éves

80 éves? Ha behunom a szemem, ma is látom a „férfi presbiterek” padjában ülve, szemben vele a nők között Édesanyámat, akiket mi csak a karzatról nézhettünk, mert ott volt a gyermekek helye. Akkor azt hittem, hogy a presbiterség női feladat, mert Szabolcs bácsin kívül csak egy-két nagyapára emlékszem. Aktív, vezető állású férfiként egyedül ő vállalta ezt a tisztséget.

A félelem és bizalmatlanság légköre vett körül minket. Soha, sehol, senkinek nem mondhattuk el, hogy templomba járunk, hogy mindent másképp gondolunk, mást hallunk otthon – de erről nem beszélünk –, mást hallunk az iskolában.

Mégis volt egy biztos pont az életünkben, ahol végre nem kellett hazudni, és ez a pont a templom volt.

Győrfi Pista bácsi hittanórái és R. Filep Imre megrázó, várva-várt prédikációi, Szabolcs bácsi és Édesanyám a presbiterek padjában.

Akkor elfelejtettük, hogy otthon is vörös nyakkendőben kellett ugrálnunk, ha jött a népnevelő, ha a végrehajtó le-

foglalta a rádióinkat és a könyvszekrényt. Az úttörővezető kérdésére, hogy: „Hiszel-e Istenben?” azt kellett válaszolni, hogy „nem hiszek a Szentháromságban”.

Nehéz volt akkor gyermeknek lenni, de felnőttek még nehezebb.

Egyházunkat akkor is, mint évszázadok óta mindig, nemcsak a kígyó okossága, a galamb szelídsége, de egyenes gerincű, szókimondó, el nem tántorítható atyáink fia is segítették megtartani és előrevinni – ilyen oszlopos tag Dr. Nyiredy Szabolcs is.

Ma is törtelen lendülettel küzd egyházunk építésén. Okos tanácsaival, jobbító szándékkal áll mellettünk, hallgassuk meg: „Az egyház szeretetközösség és a szeretetközösségben békességnek kell uralkodnia.”

Köszönjük Szabolcs bácsi, Isten éltesen sokáig, adjon Neked még sok aktív évet, jó egészséget mindnyájunk örömére!

Atyafiságos szeretettel és tisztelettel:
Dr. Beke Ildikó

Dr. Nyiredy Szabolcs

Született: 1922-ben Budapesten, április 23-án

Világi tevékenységedet, életutadat szakmai önéletrajzodból, írásaidból és a szakmai irodalomból megismerhetjük. Kérdésem az, hogy egyházi közösségedhez tartozásodat végiggondoltad-e?

Mióta vagy unitárius?

Nagyapám: Dr. Nyiredy Géza, dédapám: Benczédi Gergely, a kolozsvári unitárius kolégiumnak voltak megbecsült tanárai. Szüleim a budapesti gyülekezetnek voltak közszereplők és köztisztviselők álló igen aktív tagjai. Óseimmel 1790-ig találkozhattam a nagyjait egyházközség anyakönyveiben. Ezek az előzmények nyilvánvalóan meghatározták az egyházhoz fűződő viszonyomat.

Milyen gyermekkori emlékeket őrzöl, amik a közösségi élethez kapcsolódnak?

Legmeghatározóbb élményeim a cserkészethez, a 345. sz. János Zsigmond cserkészcsapathoz fűződnek. A csapat Iván Lászlónak köszönhető megalakulását, és hálával gondolok Pethő Istvánra, első cserkészparancsnokomra.

1931-ben, kilencévesen lettem cserkészapródjelölt. Ekkor már egy nagyábrorásban vettem részt Balatonszepezden, ami teljes egyhónapos sátoréletet jelentett. A mai gyerekek nem nagyon töltenek ennyi időt sátoros nyaralással. 1938-ban segédtszítási és vízávezetői képesítést szereztem. Hálával és nagy szeretettel gondolok akkori cserkészvezetőimre: Csucsy Laci bá'ra, Sándor Zoltán bá'ra, hogy csak a legkiemelkedőbb vezetőket említssem.

A második világháború alatt is táboroztunk: 1942-ben a visszacsatolt felvidéki Beretkén, 1943-ban az erdélyi Borszéken, ahová vonattal és teherautóval utaztunk.

1931-től tartó aktív cserkészkoromhoz annyi csodálatos élmény, emlék tartozik, hogy azok felsorolására nem is vállalkozhatom, csupán egyet-kettőt említek meg.

Szívesen és büszkén emlékszem az 1933-as gödöllői cserkész-világtalálkozóra, a Jamboree-re.

Nagy élményként éltem meg azt a vizitúránkat, amikor két saját építésű csónakkal mentünk le a dunapataji unitárius konferenciára.

Aztán boldogan gondolok az 1988–89-es évekre, a Magyar Cserkészszövetség újjáalakulására, mikor az a megtiszteltetés ért, hogy 40 év után a Szövetség első országos ügyvezető elnökévé választottak.

1990-ben Huszti János püspökkel (aki gyerekkorában az én őrösöm tagja volt) sikerült újra megalakítanunk a Nagy Ignác utcában régi cserkészcsapatunkat.

Első nyári táborunkat 1991-ben Magyarúton üttük fel nyugaton élő egykori cserkészeink (elsősorban az USA-ban élő Bartók Péter) jelentős anyagi segítségével.

1994-ben 2 hetes mozgótábor szerveztünk Erdélybe, amikor bérelt autóbusszal bejártuk csaknem az egész Székelyföldet és a történelmi városokat, helyeket (Kolozsvár, Torda, Brassó, Nagyenyed, Déva, Gyulafehérvár).

Gyulafehérváron a székesegyházban megkoszorúztuk Hunyadi János és János Zsigmond szarkofágját, valamint Márton Áron erdélyi római katolikus püspök kriptáját.

Ezek csupa felemelő pillanatokból álló élmények, Szabolcs bácsi! De oszd meg velünk a cserkészlet szomorú eseményeit!

1948-ban Zebegényben volt (akkor utolsó) nagytáborunk. Az év őszén – mint csapatparancsnokot – felhívott telefonon a Kommunista Ifjúsági Szövetség V. kerületi titkára és „randevút” kért tőlem.

A cserkészotthonban (a mai püspöki hivatal) találkoztunk, ahol közölte, hogy a Belügyminisztérium a Magyar Cserkészszövetséget feloszlatta, és felszólított, hogy a csapat minden vagyontárgyát adjam át a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek. Közöltem, hogy a csapatnak semmilyen vagyontárgya nincs, mi az egyházközségtől kapunk kölcsön táborszóráshoz szükséges eszközöket. Érvélesemet a titkár nem fogadta el, igényt tartott továbbra is az általunk használt eszközökre, még akkor is, ha csak használjuk azokat.

Közöltem, hogy ezek után a tárgyalást csak harmadik személy jelenlétében vagyok hajlandó tovább folytatni.

Sem az épület akkori házfelügyelője, Póké bácsi, sem a házmegbízotti tisztelet ellátó Dr. Weiss ügyvéd nem vállalkozott arra, hogy ezen a tárgyaláson harmadik személy legyen, s ezzel segítséget nyújtson a cserkészcsapat „kirablásához”.

Kis idő múlva az ifjúsági titkár rendőrrel jött vissza, aki asszisztált a jegyzőkönyv felvételénél, és bemutatva a megszüntetésről szóló határozatot végül a cserkészotthon hatóságilag is lepecsételte.

Két nap múlva egy teherautó állt meg a ház előtt, és elvitték mindent, ami a jegyzőkönyvben szerepelt. Még a nagytáborokban készült képeket tartalmazó tablót és a Jamboree-re készített székykapunkat is elvitték általunk ismeretlen helyre.

Szabolcs bácsi, térjünk vissza a gyerekkorodhoz egy kicsit. Hol konfirmáltál?

Az akkori Koháry utcában, tehát a mostani Nagy Ignác utcában. Elemista koromban a Rákos (ma Hőgyes Endre u.) 3-ban, vagyis a Misszióházban laktunk, utána a Koháry utcai épület Alkotmány utcai részébe, a II. emeletre költöttünk, s mindaddig ott éltünk, amíg édesapámat Kolozsvárra helyezték. A család ekkor Kolozsvárra költözött, én pedig egy évet még régi lakásunk kis szobájában, további egy évet a Vilmos császár úti (ma Bajcsy-Zsilinszky út) Székely Diákotthonban töltöttem el műegyetemistaként.

Kötődésem így nem szól egy helyhez, hanem a mai napig is eljárak mindenhová helytől függetlenül az engem érdeklő unitárius rendezvényekre. Mint unitárius, az egész Budapesthez tartozónak érzem magam. Elfogadom és tiszteletben tartom emellett, hogy valakinek lehet „kedvenc” papja.

Neked volt kedvenc prédikátorod?

Ha jól számolom 15 lelkész szolgálatával találkoztam a 70 év alatt.

Felejthetetlenek Pethő István, dr. Iván László, Szent-Iványi Sándor vezető lelkész, R. Filep Imre helyettes püspök és Huszti János lelkész, később püspök igehirdetései. A legnagyobb hatást azonban Józán Miklós püspöki vikárius tette rám. Nemcsak azzal, amit mondott, hanem azzal is, ahogy mondta. Egész egyénisége a szeretet és humanizmus megtestesítője volt. Minden szempontból csak felnézni lehetett rá.

Azt látom, hogy rendszeresen jársz templomba, kulturális rendezvényekre. Nagyon aktív vagy.

Tudod, egyre nehezebb a lépcsőzés, utazás, de azért igyekszem nem elhagyni magam. Az a véleményem, hogy az embernek arra van ideje, amire akarja.

A hivatásom is hív még, a mai napig is dolgozom minőségbiztosítási vezetőként a gyógyszeriparban, ahol 1949-ben kezdtem meg tevékenységemet.

A cserkészleten kívül az egyház szerves része volt az életednek, ugye?

Én akartam, hogy szerves része legyen.

Az egyleti múltadról nem is beszéltünk még. Melyik egyletnek voltál tagja?

A Bölöni Farkas Sándor Unitárius Iparosok és Kereskedők Köre, a Nőszövetség és Perczelné Kozma Flóra Unitárius Leányegylet kivételével valamennyi egyletnek tagja voltam.

De a leányegylettel is együttműködtünk mint cserkészek: közösen állítottuk színpadra a MÁV „Új élet” Nyugati pályaudvari színpadán Csíky Gergely: A nagymama c. három felvonásos színművét.

Tagja voltam a Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesületnek, akik évenként megrendezték az Unitárius Bált, valamint teaestélyeket és vitadélutánokat.

Rendszeresen jártam a Dávid Ferenc Egylet budapesti rendezvényire is.

Mondhatom Neked, az egyletek feloszlását is nehéz szívvel éltem meg.

Nagy megtiszteltetés és kárpótlás volt számomra, hogy a rendszerváltás után újraalakult Dávid Ferenc Egylet – Török Tamás atyánkfia sajnálatos halála után – elnökévé választott.

Egy-egy műsoros est megszervezése bizony sok időt és utánajárást igényel (témaválasztás, szereplők kiválasztása és felkérése, hely és időpont egyeztetése stb.). De valamennyi rendezvényünk, s főleg az 1997-es Brassai Sámuel Emlékest és az „in memoriam László Gyula”-est sikeressége kárpótolta erőfeszitéseimért.

A rendezvények terheit együtt viseltük dr. Lőrinc Ernőné Kelemen Ildikó főtítkárukkal. Csak azt kívánhatom, hogy aki az elnökségben utódom lesz, hasonló tehetségű és tudású, fáradhatatlan segítőtársat kapjon főtítkárnak.

Mikor lettél presbíter, Szabolcs bácsi?

Először 1952-ben és egészen a 2000-ban elfogadott törvényig, miszerint 70 év feletti egyháztag nem lehet tisztségviselő. Végül, hogy az örökös presbíterséget elnyertem.

Az 1950-es évektől az Egyházi Képviselő Tanács tagja is voltam az elmúlt évig.

Főgondnokhelyettesi tisztséget töltöttem be 9 éven át – részben néhai Dr. Kiss József atyánkfiaival együtt.

Az Unitárius Egyház Főtanácsa 2001. évi februári ülésén a tiszteletbeli főtanács tag címet adományozta nekem.

Egyházi tisztségviselőként milyen élményeket tudatsz magadénak?

1968-ban, a tordai országgyűlés 400 éves jubileumán én helyezhettem el a Magyarországi Unitárius Egyház koszorúját Dávid Ferenc Déva vári volt cellájában.

Aztán megvalósult az az EKT-beli javaslatom, hogy Budapesten nevezzenek el egy utcát vagy teret Szervét Mihályról. A nevet az a tér kapta, ahol a pestszentlőrinci templomunk felépült az az 1930-as években.

Fontos számomra, hogy az 1990-es évek elején sikerült elérnem, hogy a kocsordi gyülekezet és az oda Erdélyből érkezett újonnan kinevezett lelkész közötti nézeteltérések elsimuljanak, és helyreálljon a szeretetközösséghez illő béke és nyugalom a gyülekezetben.

Kedves Szabolcs bácsi!

Szívből köszöntünk ezen a szép kerek születésnapon. Kívánunk Neked jó egészséget, további vitalitást, sok boldogságot kis családot és nagy unitárius családot szeretetével körülölelve.

Muszka Ibolya

Látogatóban Dr. Sztankóczy Zoltánnál

Az elmúlt év végén egyházunk szeretve tisztelt tagja – Dr. Sztankóczy Zoltán – sajnos megbetegedett.

Több heti kórházi kezelése alatt, aggódva érte sokan, meglátogattuk: Rázmány Csaba püspök, Mikó István főgondnok, Kászoni József gyülekezeti lelkésze, Léta Sándor lelkész és e cikk írója is.

Mint egyik kezelőorvosa elmondta, nem volt nap, hogy ne lett volna látogatója.

Természetesen családtagjai voltak azok, akik naponta több órát töltöttek az ágya mellett. Úgy vélem, ez sok erőt adott a felépülésben.

A tavasz első hónapjában került haza vágyott otthonába, ahol erőre kapva, reményeink szerint, hamarosan folytatja az írást. Mert még sok feladatot jelölt ki maga számára Zoltán, hogy milyen teológiai témában szeretne értekezni – tovább gazdagítva szerzői munkásságát.

Kívánunk erőt, egészséget, kedves Zoltán!

Muszka Ibolya

A felvétel otthonában készült 2002. márciusban

Salamon imájával

(I. Kir. 3. 9.)

„Add Uram, hogy választani tudjak” –
Így könyörgött egykor a bölcs király,
mídmön az Úr álmában megjelent
Gibeonban egy csendes éjszakán.

„Add belém az igaz szív delejét,
az mutassa, hogy mi a jó s gonosz,
bölcs eréllyel ítéljem a népet,
azt válasszam mindég, ami jót hoz”

Azóta már Salamon ott pihen,
hol a rút féreg sem lel több lakomát,
hol a cédrus megtorpan: a mélyben,
ott ítéli nagy csend birodalmát.

Horpadt mellén háromezer év ül.
Álomlátó szeme vak sötét üreg,
mégis látom vértelen ajakát,
amint az imádság róla leperreg.

Add Uram, hogy választani tudjak,
– utána mondom én is csendesen,
megítélni, oly nehezen tudom,
hogyan a jó és gonosz vajon mi legyen.

Ami ma sokan jó-nak mondanak
nem űzi-e gonoszként a holnap?
Egy csoport ha végre megleli a jót,
nem lesz még több annál, ki gonoszat kap?

Mi lesz az ára a vágyott jónak?
Valósággá érve nem lesz gonosz?
Vajon a mi jónk tetszik-e Neked,
vagy haragod érte minket ostoroz.

Faggatom a lelkiismeretet:
Mi lenne a jó, amit tehetek?
s a belső sugallat ezt ismétli:
Pecsétet mindég békére ütni!

Kárpátövezte földünk fiaí
ne kezdjék újra egymást rontani,
elég romlás volt ezer év alatt,
(torkunkon akad a romlott falat).

Az egységtudatot ne ossza meg
se tájszólás se hitkülönbözet,
jövőformálásra ez vezesse
a józan értelmet és a szívet.

Irányítsd Uram szívem delejét,
hogy jussak át bizton e homályon,
választani, ha már megismertem,
Te tudod, hogy csak a jót akarom.

Így zeng bennem Salamon imája
s így járulok gyakran Isten elé
én is, ha az éj alászáll s várva
hajol Ő a borús arcom fölé.

Szász Dénes (dr) Székelyudvarhely, 2002. február

Egyházközségeink életéből

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

– Január 13-án a Kossuth Rádió egyenes adásban közvetítette az istentiszteletet, melyen a szószéki szolgálatot Rázmány Csaba püspök végezte, és megemlékezett az 1568. január 6–13. között tartott tordai országgyűlés életbevágó fontosságáról és törvényhozataláról: a lelkiismereti és vallásszabadság törvénybe iktatásáról.

– A Bartók Béla Unitárius Egyházközség életében sikeres és lélegzsgazdagító esemény volt a február 9-én megtartott gyülekezeti est. A meghívott vendég Kányádi Sándor erdélyi író, költő volt. Színessé és vonzóvá tették az estet előadásukkal: Süle Krisztina hegedűművésznő és Incze Ildikó színművésznő. A templom zsúfolásig megtelt. Az estet szeretetvendégséggel zártuk.

– Február 21-én délután, a Kulturális Örökség Minisztériumának h. államtitkára, dr. Semjén Zsolt előadást tartott templomunkban. Előadásának címe: Az egyház és az állam viszonyának kialakulása az elmúlt négy évben.

– Március 10-én az M1 egy félórás ismeretterjesztő filmet mutatott be a Hőgyes Endre utca 3. sz. alatt levő unitárius templomról, vagyis az 1923–1953 között működő Misszió Házzal és a 2001-ben újjáalakult és önállóan működő Budapesti Bartók Béla Unitárius Egyházközségről.

– Március 23-án az M1-en, a reggeli „Jó reggelt adj, Istenem” című műsorban gyermekeink virágvasárnapi összeállítást mutattak be.

– Március 23-án, szombaton du. 7 órától presbiteri gyűlést tartottunk a gyülekezeti teremben, mely alkalommal 2 presbiter kivételével mindenki jelen volt. Eredményes megbeszélést folytattunk az egyházközség jövőjét illetően. Egyben nagyszerű alkalom volt a találkozásra, ismerkedésre.

– Március 24-én, vasárnap tartottuk meg az egyházközségi közgyűlést, melyen a közgyűlés elfogadta a lelkési és a pénzügyi jelentést. A közgyűlést az egyházközség gondnok-pénztárosa, Gergely Felicián nyitotta meg, a gyűlést a lelkész vezette le.

– Húsvét ünnepe alkalmából, első és másodnapján délelőtt 10 órától tartottunk ünnepi istentiszteletet és

úrvacsoraosztást. A szolgálatokat Rázmány Csaba püspök és Léta Sándor lelkész végezték. Az ünnep első napján a templom zsúfolásig megtelt. Öröndetes, hogy nagyon sok fiatal volt jelen, sőt megnyugtató érzés volt látni a fiatal házaspárokat piciny gyermekeikkel, mert bennük látjuk az egyházközség jövőjét biztosítva. Ünnep másodnapján a szép számban megjelentek közül sokan vettek úrvacsorát, valamint utána a Bartók Béla Unitárius Nőszövetség megalakulása érdekében egy 10 tagú vezetőségi grémiumot neveztek ki, mely a továbbiakban megteszi a szervezői lépéseket.

– Január és február folyamán Rázmány Csaba püspök és Léta Sándor lelkész meglátogatták több alkalommal is a kórházban Sztankóczy Zoltán atyánkfíát, valamint az Erdélyi Unitárius Egyház főgondnokát, Balogh Ferencet. Ez alkalommal is kívánunk nekik minél hamarabbi és teljes felgyógyulást. Azóta Sztankóczy Zoltán atyánkfia hazatért otthonába, és örömmel tudatjuk, hogy egészsége sokat javult és most nagyon jól érzi magát. Kérjük a Gondviselő Istent, hogy adjon erőt, egészséget a teljes felépüléshez és megszokott tevékenységének végzéséhez.

– Február folyamán felújítottuk a gyülekezeti konyhát. A munkálatokat Csiki Sándor végezte, melyért köszönetet mondunk, és közmunkáját bejegyezzük az aranykönyvbe.

Hálát és köszönetet mondunk minden olyan kedves hívünknek, akik anyagilag hozzájárulnak az egyházközség támogatásához, valamint közmunkájukkal és anyagi adományaikkal segítik és gazdagítják egyházközségüket. A hívek összefogása a legnagyobb erő az egyházközség megerősödésében és hivatása betöltésének érdekében.

– Folytatódik a gyermekek valláserkölcsei nevelése, minden vasárnap délelőtt 10 órától, valamint a konfirmálók felkészítése a konfirmációra. Szeretettel várunk minden gyermeket és kérjük a szülőket, hogy hozzák el gyermekeiket ezekre az alkalmakra.

– Híveinket folyamatosan értesítjük levélben az egyházközségben történő és bekövetkező eseményekről.

L. S.

Budapesti Unitárius Egyházközség

Lassan hagyományosnak tekinthető, az a havonta egy alkalommal sorra kerülő *családi vasárnap*, amikor az istentiszteletre egybegyűltek nem haza mennek a szélrózsa minden irányába, hanem istentiszteletet követően lemennek az első emeleti gyülekezeti terembe, ahol együtt ebédelnek és az egyházközség ügyes-bajos dolgait beszélnek meg. Kedves és kellemes ilyen jellegű időtöltésre kerülhetett sor *január 27-én* is, amikor több mint 40 személy vett részt a közebeden. Nagyszerű alkalomnak bizonyult minden ilyen jellegű találkozás egymás jobb megértésére és az egyházközség dolgainak közös rendezésére.

Február 2-án került sor az új év első szeretetvendégségére, amelyet a gyülekezeti teremben tartottunk du. 17 órai kezdettel. Meghívott előadónk *Szávai Géza* író volt, aki bemutatatta „*Székely Jeruzsálem*” című munkáját. Igazi író-olvasó csemegének bizonyult a találko-

zás, ami abból is lemérhető, hogy a szerző több mint 50! kötetet adott el és dedikált könyvéből. Az est jeles vendégei voltak az egykori bözödújfalviak, akik közösen, egy asztalnál együtt foglaltak helyet. Volt aki Bécsből, Vácról, Budapestről és Nyúlból érkezett erre a jeles alkalomra. (Ehhez kapcsolódó részleteket lásd Zima Bernadett cikkében.)

Február 16-án de. 11 órától *Kríza Kálmánra*, volt presbiterünkre emlékeztünk születésének 100 éves évfordulójára alkalmából a farkasréti temetőben. Du. 17 órától a kiterjedt Kríza-család apraja és nagyja az egyházközség templomában gyülekezett, ahol az egyházközség lelkésze tartott emlékestentiszteletet meghalt, de el nem feledett testvérünk emlékére. Ezt követte Szabó Gyula kolozsvári író emlékbeszéde, akinek édesapja és Kríza Kálmán jó barátok voltak. Homoródalmás

és Budapest közötti távolság sem tudta megszüntetni az évtizedeken átívelő barátságot.

Február 24-én, az istentiszteletet követően újból együtt vonultunk le a gyülekezeti terembe, több mint hatvanan, hogy megünnepeljük a farsangbúcsúztató keretében a hónap utolsó vasárnapján a *családi vasárnapot*. Az ízletes ebédet, ami húslevesből, csirkesültből és fánkból tevődött össze, Brock Margitnak és „csapatának” köszönjük, akik vállalták, hogy ebből az alkalomból asztalra kerül mindaz, ami szemnek szájnak ingere.

Március első szombatján került sor az esztendő második szeretetvendégségére a szokásos helyen és időben, a gyülekezeti program és kiváló hangulat volt a jellemzője rendezvényünknek. Meghívott előadóink közül a következőket emeljük ki: a 70 éves *Tárkányi Imrét*, aki eddig megjelent köteteiből adott elő, *Dr. Györgypál Katalint*, a *Klárís* című folyóirat főszerkesztőjét, *Sellei Zoltán* előadóművészt, a Magyar Kultúra Lovagját, akik az alkotó munkásságából adtak elő prózai és lírai írásokat. Közreműködött még *Tokos Zoltán* gitárművész Andalúziából és *Péterffy György V.* éves református teológiai hallgató Budapestről, aki az est áhítatát tartotta. Az előadóestet képzőművészeti tárlat megnyitása követte, ez *alkalomból Morschhauser Miklós* műveiből állítottunk ki. A rendezvényt szeretetvendégség zárta.

Nagypénteken du. 18 órai kezdettel került sor az *Unitárius Passió* előadására; énekvezérünk *Vadady Attila* tanította be *Tóth Bence*, *dr. Tábor István*, *Bardócz Gábor* részére a passiójátékot.

Március 31-én, a hónap utolsó vasárnapján ünnepelhetett a keresztény világ *húsvét* szép ünnepét. Mint mindig az idén is ez alkalommal voltak a legtöbben híveink a templomban, több mint 250 jelenlévő férfi és nő részére szolgálták ki a lelkészek az úrvacsorát. Mivel az idéni ünnepkörben légatusnk nem volt, ezért az úrvacsora kiosztásánál Szász János nyugalmazott lelkész segédkezett, akinek szolgálatáért ezúton is köszönetet mondunk.

Ünnep másodnapján is úrvacsoraosztás volt. Ezt megelőzően Kászón József lelkész és Zoltán Csaba

presbiter idős híveket látogattak meg otthonaikban, hogy őket is részesítsék az úrasztala áldásaiban.

Április 13-ra tervezi az egyházközség a 2001–2002-es év utolsó, *záró templomi szeretetvendégség* megtartását du. 17 órai kezdettel. Műsoron a következők szerepelnek: áhítat, *Kádár István Quartettje* előadja *Dvorzak Opus 98.* művét. Meghívott előadónk *Szabó Gyula* kolozsvári író, aki „Itt vagyok!” bemutatkozása keretében ismerteti nemrég megjelent munkáját: *„Képek a kutyaszorítóból”*. Minderre a templomban kerül sor, amit majd a gyülekezeti teremben képkiállítás követ. Sor kerül Orbán Sándor kolozsvári képzőművész kiállítására, amelyet *Bartis Ferenc* író, az Összmagyar Testület elnöke nyit meg.

A bibliaórák tartása, a valláserkölcsi nevelés, a konfirmációra való felkészítés egyházközségünkben folyamatos.

Szertartásaink:

Esketés: 2002. február 23-án került sor Lámfalusi Csaba és Lőrinczy Réka esküvőjére.

Keresztelés: 2002. február 16-án kereszteltük Kríza György és Molnár Anna kislányát, Júlia-Éva-t; február 17-én Szél László és Csonka Judit kisfiát, Áron-t; február 23-án Baji Imre és Nagy Katalin lányát, Izabellá-t; március 17-én Durugy András és Galambosi Gabriella kisfiát, Ádám-ot; március 24-én Sengler Vilmos György és Pap Mária kislányát, Anna-t; április 6-án Székely András és Sándor Csilla Mária gyermekét, Ákos-t; április 7-én Kálnoki Kis Attila és Szabó Krisztina gyermekét. Zsombor-t.

Temetés: 2002. február 6. **Gyurka Jánosné sz. Vörös Terézia.** 2002. február 15. **Nagy Ferencné sz. Pataki-Istók Margit.** 2002. február 19. **özv. Bécs Ferencné sz. Nagy Erzsébet.** 2002. március 25. **Nagy Miklós István.** 2002. április 9. **Bencze Mártonné sz. Tercsi Franciska.** 2002. április 11. **Tüskés Árpádné sz. Dutka Teréz** Istenben megboldogult testvéreinket búcsúztattuk.

Lapzárta előtt értesültünk arról, hogy életének 75. évében meghalt Dr. Tiboldi Tibor, akit Szegeden helyeztek örök nyugalomra.

(-)

Hit, élet, halál

Akár az előadás mottójának is nevezhetjük ezt a három szót. Annak az előadásnak, melyet Szávai Géza Székely Jeruzsálem című könyvéről tartott. Az író február másodikán szeretetvendégséggel egybekötött szerzői esten mutatta be annak az erdélyi magyar közösségnek a történetét, akik a XVI. század végén áttértek a zsidók hitére. Történt mindez a reformáció ideje alatt, amikor Erdély jelentős része az unitárius hitet választotta. Mivel vérségileg semmi közük nem volt a zsidókhoz, így lelki zsidóknak nevezték magukat, a köznyelv pedig székely szombatosokként emlegette őket. Saját sorsukat vélték felfedezni az Ótestamentumban, átvették a zsidó szertartásokat, hála Péchi Simonnak, aki héberről lefordítva magyar nyelvre, gyakorolhatóvá tette a zsidó vallást. Jókai Mór Egy az Isten c. regényében így ír a székelyből lett zsidókról: „... Istentiszteletök s szokásaik végrehajtásában a legortodoxabb zsidó szigorúságával járnak el, dacára, hogy együtt élnek keresztény fajrokonakkal, egyforma ruhában járnak, s ugyanazon nyelven beszélnek ezekkel; nemzetiségükre magyarok, vallásukra zsidók... A szombat minden óráit oly szigorúan szentelik meg, amint azt a negyedik parancsolat betűi követelik meg...” A Küsmöd pataka mentén ekkortájt majdnem minden családnak volt egy úgynevezett zsidózó pillanata amikor úgy érezte: „Semmi nem

zárja ki, hogy zsidó lehessenek. A hitnek biológiai határt Isten nem szabott. A hit és a lelkiismeret szabad. Hát szabad zsidónak lennem.” A hitújító erdélyi zsidók között egészen egyedülálló világszemlélettel is találkoztunk. Borsos Tamás nevét kell megemlíteni, aki önéletrajzát időben háromféleképpen helyezi el: „... a világ teremtésétől számított 5573. esztendőben az Úrjézus Krisztus 1614. évében, Mohamed próféta 1025. évében.” Művében ugyanis egyaránt szólni kíván a zsidókhoz, a keresztényekhez és a muzulmánokhoz. A XVII. század elején, Erdély területén több nemzetiség, különböző hitet gyakorolva élt egymás mellett példamutató módon, a tolerancia jegyében. A békés egymás mellett élés azonban nem tarthatott sokáig, hiszen a szombatosok évszázadokon át üldözöttek lettek, egészen az 1800-as évek végéig, amikor a szabad vallásgyakorlást rájuk is kiterjesztették. Ezt a lélegzetvételnyi időt, mely körülbelül negyed évszázadig tartott, Eötvös József miniszternek köszönhetjük, aki a bözödújfalusiak hivatalos kérelmére 1869-ben megengedő rendelettel biztosította, hogy a sok évszázados tiltás és titkolás után nyíltan zsidók lehessenek az erdélyi zsidók. Ekkora azonban már csak egy-két székely faluban maradtak szombatos hívek. 1940 körül pedig Bözödújfalú, a Székely Jeruzsálem maradt az egyetlen hely, mely otthon adhatott a

székely zsidók kicsiny táborának. „Hatósági rábeszélésel” azonban itt is igyekeztek visszatéríteni akit csak lehetett a zsidó hitről valamelyik keresztény vallásba. Végül a zsidótörvények, melyek még a „visszakeresztelkedettek” sem kímélték, majd a Ceausescu-diktatúra majdnem teljesen kiirtotta a hitükhöz hű székely zsidókat. Bözödújfalut, a szombatosok Jeruzsálemét, a román hatóságok elárasztották vízzel. A falu megmaradt idős lakóit – fiatalok a 80-as évek közepére már alig maradtak – pedig kiköltöztették Erdőszentgyörgy panelnegyedeibe. Ezek az úgynevezett gettólakók minden év augusztusában találkoznak a bözödújfalusi tó északi partján.

Szávai Géza a székely zsidók mintegy négyszáz éves küzdelmeinek bemutatásával párhuzamosan saját életútját, világnézetének kialakulását is feltárja. A legkegyetlenebb éveket (70-es, 80-as) töltötte Bukarestben, míg végül 1988-ban sikerült Eszter lányával Budapestre menekülnie, ahol felesége már egy éve betegsége miatt egy szanatóriumban tartózkodott. Az író maga Küsmöden született, ahol az apai ágon katolikus, anyai ágon unitárius gyermeket katolikusként keresztelték és a küsmödi református parókián tanították vallásosságára. Tanítói lakban élt a falu temploma mellett, melyet még Hunyadi János építtetett. Olyan környezetben nőtt fel, ahol mindig úgy érezhette: közvetlen kapcsolata van a történelemmel. „A Székely Jeruzsálem története számomra olyan, mint egy álom, melyben több száz év eseményei kavarnak. A valóságot az álmok nem változtatják meg, de legalább az igazat mutatják. Az álmok nem hazudnak. Az álmok visszatérnek. A logika pedig örök... És ha mindez így van – márpedig így van –, ak-

kor a Székely Jeruzsálemet az emberi emlékezet számára megmenthetőnek kell tekinteni.”

A székelyföldi születésű író nemcsak tollával követett el mindent annak érdekében, hogy megmentse a Székely Jeruzsálemet. Szívszorító, mondhatni megrázó fotókat készített, melyekkel könyvét is illusztrálta, és amelyekből jó néhány az előadása során a gyülekezeti terem falára is felkerült. Ami Bözödújfaluból megmaradt, képek (átlátszó templomok), melyek önmagukért beszélnek, elmesélik a szomorú és gyalázatos emberi cselekedetet. Ezekkel a fotókkal a frankfurti könyvkiállításon is mély döbbenetet keltett a külföldi látogatók körében, akik egyre csak azt kérdezték, hol van ez a Székely Jeruzsálem, talán a Közel-Keleten. Nem. „A vízzel elárasztott Székely Jeruzsálem Európában van.” Szávai már gyermekkorában elkezdett fényképezni Gy. Imre katolikus etédi plébános segítségével. Eleinte ugyan festeni tanult, de hamar rádöbbsent, hogy a fényképezés sokkal közelebb áll hozzá. A plébánostól még az előhívás és a napfényel történő nagyítás technikáját is elsajátította. És az író elkezdett fotózni. Fotózta a majd 20 kilométer hosszú Küsmöd folyó völgyét: „Arra számítottam, hogy ha Bözödújfalut: a Székely Jeruzsálem, akkor ebből kiindulva egyszer talán megtalálom a titkos vagy torzító, de a föld felszínén el nem rejthető léptéket, és aztán rábukkanok a székelyföldi Betlehemre, ahová majd visszatér a Messiás.” Hálásak lehetünk ennek az ifjúkori szenvedélynek, az író fényképei nélkül még nehezebb lenne elképzelni, hogy egykoron a bözödújfalusi tó fenekén egy falu állott, hogy ott, ahol ma már csak egy csónak ringatózik, benne horgászokkal, hajdan utcák kereszteltek egymást.

Zima Bernadett

Pestszentlőrinc

Február 16-án gyermekzsvajtól volt hangos templomunk, katicabogarak, kiségek, varázslók lepték el gyülekezeti termünket. Farsangra gyűltek össze kicsik és nagyok. Vadady Attila vezetésével a Black and Vekker együttes húzta a talpalávalót, illetve zenei fejtörőkkel szórakoztatták a megjelenteket, akinek pedig kedve volt az egyik sarokban csörgő hangszereket készíthetett ezalatt. Nagy örömünkre szolgált, hogy a Nagy Ignác utcai vasárnapi iskolások is eljöttek velünk ünnepelni Muszka Ibolya hitoktató vezetésével. A gyermekprogramot az ifjúság mulatsága követte.

Február 23-án Avar Istvánt, a nemzet színészét hívtuk meg vendégnek szokásos havi gyülekezeti napunkra. A művész úr, kérdéseinkre válaszolva, mesélt életéről, pályájának legfontosabb állomásairól, kedves szerepeiről és terveiről. Az áhítatot Léta Sándor, a Bartók

Béla egyházközség lelkésze tartotta, aki most szolgált először nálunk. A beszélgetés után Pirisi Anna és édesanyja rövid furulyadarabokkal szórakoztatott bennünket. Természetesen ezen az estén sem maradhatott el az egyházközségünk asszonyai által készített borsos tortány, illetve a tortaárverés.

A gyülekezeti nap előtt megtartottuk évi első közgyűlésünket is, ahol többek között eldöntöttük, hogy gyülekezeti napjainkon időnként mi magunk tartunk előadást, élménybeszámolót, hogy minél jobban megismerhessük egymást. Ezért márciusban egyházközségünk jegyzője, Kaszay Emília mesélt argentinai utazásáról. Videófilmet is láthattunk az Iguazu vízesésről és a Perito Morenoról, Patagónia jégfolyójáról. Az áhítatot Vadady Virág és Szász Adrienne tartotta.

Március 31-én együtt ünnepeltük húsvét ünnepét. Még szebbé tette ünnepünket, hogy az Úrasztalán ott állt az az úrvacsorai kehely, amelyet nemrég kaptunk vissza, és amelyet hajdanán a pestszenterzsébeti unitáriusok használtak.

Örömmel hozzuk mindenki tudomására, hogy nemrégiben megjelent *Emlékezések, tanulmányok Pestszentlőrinc-Pestszentimre múltjáról* című könyv harmadik kötete, amelyben ismét olvashatunk a lőrinci unitáriusokról, Szász János: *Mibe kerül egy templom felépítése?* című tanulmányában. A templom építésének történetével, illetve Szervét Mihállyal foglalkozott az a két *Jó reggelt adj, Istenem* televíziós műsor is, amelyet templomunkban rögzítettek.

Végezetül itt hívjuk fel minden kedves testvérünk figyelmét, hogy egyházközségünket ezentúl bármilyen problémával a következő két telefonszámon lehet hívni: 297-5505 vagy 297-5506.

Sz. A.

Debrecen

Az év elején, egyházközségünk tisztújító közgyűlésén Dr. Oláh Andort tiszteletbeli gondnoknak választottuk, megköszönve 16 éves gondnoki munkáját. Ez után új gondnokokat választottunk Dr. Kozák Miklós és Dr. Palatka Károly személyében, valamint három új presbiterrel bővítettük a keblitanácsot: Fűri Rajmondnéval, Dobolyi Aliceval és Geréd Lászlóval. Az új vezető csapat máris érezhető új lendületet hozott a gyülekezetbe.

Kozák Miklós és Püspöki Zoltán adományából, Bajor János lelkész 35 éve kezdődött szolgálata jubileumára, emléktábla készült, melyet ünnepélyesen felavattunk. A tavasz beálltával látható a hívek ragaszkodása, Jakab Jánosné, Etus minden vasárnapra friss virággal díszíti a cinteremben lévő márványtáblát.

Mint arról korábban beszámoltunk, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma „millenniumi vallási alapjából”, pályázati úton, egyházközségünk egy kétmillió forintos támogatáshoz jutott. Ennek felhasználási határideje 2002. március 31. volt, ezért igen gyors ütemben kellett a munkálatokat elvégeznünk. Annál meglepőbb és örömteljesebb volt szemlélni a látványos változásokat: megújult a kapu, a bejárati rész, a pinceajtó, -lejárát és -ablakok. A tetőszerkezeten apró, de igen szükséges javításokat végeztünk. Végre van a lelkési lakásnak fürdőszobája és immár korszerű fűtése minden szobában. Felújítottuk a vendéglakást. A lelkési lakás egyik szobája eddig fogorvosi rendelőként működött, ám felújítás után lelkési iroda, hittanterem, délutáni fórumaink meghitt helyisége alakult ki belőle. Persze munka közben értek meglepetések. Az egyik szobában beszakadt a tető, a padló alatt évtizedes gombásodás stb., mindez állandó átcsoportosítást igényelt. Így lesz a lelkészből építésvezető. De jó érzés látni, hogy a külső megújulás hat a gyülekezeti élet belső motorjának működésére is. Jó érzés volt látni a folyamatos érdeklődést és segítőkészséget! Nagyszerű gyülekezeti

alkalmaknak bizonyultak a közmunkával töltött hétvégek.

A Debreceni Unitárius Egyházközség, az ország észak-keleti részének egyik szórványközpontja. Mint ilyen, szórványstratégiánkban igen fontosnak tartjuk kiépíteni az ehhez szükséges infrastruktúrát. Várhatóan májusra teljesen elkészül az iroda, ahol tovább bővíülhetnek „szolgáltatásaink”. Kis egyháznak nehéz közszolgálati teendőket magára vállalni. De ha magunkhoz arányosan szőjük álmainkat, sok munkával, felkészültséggel van mit adnunk a társadalomnak. Mi nem rögtön a világmegváltást tűztük ki célul, hanem bekapcsolódva a város, a régió életébe, ökumenikus és világi kapcsolatainkat fokozatosan építgetve szeretnénk lépetni előre.

A mi elképzeléseink: professzionális lelki gondozást szervezni végzett pszichológus és grafológus segítségével, mely nemcsak gyülekezetünk számára nyitott, hanem mindenki felé. Ez missziós tevékenységünk egyik fontos pillére. A másik az egyetemi ifjúsággal kiépülő kapcsolatunk: tudomány és vallás párbeszéde (Chardin-kör), bibliaórák („Női tea”, tematikus sorozatok), filmklub, zenész fiatalok és zenetanárok bevonása, alkalmanként istentiszteleteinken is.

A húsvétot megelőző nagyhéten úrvacsorás istentisztelettel búcsúztam egy időre a miskolci és vásárosnaményi szórványoktól, mivel kisbabát várok, és az orvos veszélyeztetett várandósság okán tiltja az utazást a további hónapokban. Nagycsütörtökön az evangélikus egyházban részt vettem egy hagyományos páskavacsorán. A nagypéntekről rövid áhítattal emlékeztünk meg. Húsvét első napján megtelt a debreceni imaházunk, több mint negyvenen vettünk úrvacsorát. A hittanos gyerekek már javában készülnek az Anyák napjára az istentisztelet keretében tartandó kis műsorral.

Miklósi-Vári Katalin

Füzesgyarmat

Farsangbúcsúztatás után az első, Húsvétra előkészítő vasárnapon délután hittanórás gyermekeink örvendeztették meg a gyülekezetet élménytadó „szertartás” után. A gyermekistentiszteletet Nagy Anita és testvére Alexandra vezette, irányította. Szandi az evangéliumból olvasott, nővére pedig ahhoz az elhangzott történethez olvasta el a hozzáfűzését a Kis Biblia alapján. A népesnek mondható kis gyülekezet tagjai figyelemmel hallgatták. Ennek az istentiszteletnek a keretében nyújtottuk át ünnepélyesen az újonnan megválasztott egyházközségi tisztségviselőknek a megbízó leveleiket. A templomból az imaterembe vonultunk a szeretetvendégséget megtartani. Itt a hittanosokkal hitvalló énekeket adtunk elő a jelenlévők nagy meglepedésére. Közben elkelték a tombolajegyek, és kisorsoltuk a szerencsés nyerőket. A gyerekek, szüleik, nagyszüleik és a megjelentek közül is néhányan értékes, szép ajándékokat hoztak kisorsolásra. A bejövétel kisebbik részét a 2002es, Erdélyből hozott könyvnapotárak kifizetésére fordítottuk, a többi pedig betettük a júniusban sorra kerülő hittanos kirándulás fedezetének alapjába.

A következő, gyermekistentisztelettel egybekötött szeretetvendégségre április 21-én délután kerül sor. Ez lesz az utolsó alkalom, hogy imatermünket használhatjuk, mert nagy terv megvalósításába fogott kis egyházközségünk.

Történelmi lépésre szántuk el magunkat a tél folyamán. Magyarországi Unitárius Egyházunkban több, mint félszáz éve nem volt erre példa. A gyülekezet a nyári, július végi 100 éves jubileumi ünnepen teszi le alapkövét egy új lelkési lakásnak. A tervek készen vannak, pályázatot nyújtottunk be a Széchenyi Terv-hez, és természetesen várjuk minden jó léleknek adományát. Az illetékes hivatal életveszélyesnek nyilvánította a másfélszáz éves papilakot, és lebontásra kötelezte 90 napos határidővel az egyházközséget. Hisszük, hogy megsegít a gondviselő Isten, mert gyülekezetünknek nincs lelkési lakása, és nem tudhatjuk, hogy az élet mit tartogat, s ha lelkész nélkül marad a gyülekezet, az új lelkésznek nem lesz, ahol lakni, ami jövátéhehetetlen következményekkel fog járni, mert szétszéd ez a kis közösség.

Március első vasárnapján a helybeli Idősek Otthonában tartottunk istentiszteletet, utána Gyulára mentünk ugyanilyen ünnepi előkészítő szertartást végezni. Mind az Otthonban, mind pedig Gyulán a megszokott, lelkes csapat várt szeretettel. Illesse köszönet e helyről is a gyulai szórványgondnokasszonyt mindenkorai szeretetteljes vendéglátásáért.

Március 15-én részt vettem a kisváros, nemzeti ünnepünk alkalmából rendezett ünnepegen. Néhány hí-

vünket is ott láthattuk, de szívbe markoló az a látvány, amilyen közömbösséggel rendezik itt e nagy ünnepet, és ahogy azon az emberek megjelennek. Mi, hittanórás gyerekeinkkel és templomi gyülekezetünk tagjaival, szoborparkunkban virágokat helyeztünk el az 1848–49-es forradalom emlékművénel. Bibliát olvastunk, imádkoztunk és énekeltünk.

Március 17-én a bélmegyeri nyugdíjas dalárdánkkal egy emlékezetes forradalmi évfordulón szerepeltünk nagy lelkesedéssel. Március 23-án a füzesgyarmati nyugdíjas dalárdánkkal voltunk Derecskén, ahol szintén szép sikerrel szerepeltünk. Közben készültünk a Húsvét megünneplésére és a Nagypénteki Passió el-éneklésére. Virágvasárnapján, a zord idő ellenére is a szokásos gyülekezet indult el az ünnep felé vezető krisztusi úton. Nagypénteken este előadtuk a Passiót szép gyülekezet előtt. A még mindig mostoha idő ellenére megjelentekkel ünnepi előzetes köszöntést tartottunk az imatermünkben.

Húsvét első napján a természet ragyogásával is mosolygott ránk az ünnep. Keresztelónk is volt, Varga Attila Rolandot vettük fel egyházunk tagjai közé. A hozzátartozókkal együtt közel 60-an voltunk, amely közösség több, mint fele úrvacsorát is vett. Délután fél kettőkor vártak a hívek, főleg a szimpatizánsok az Idősek Otthonában. Mi osztottunk úrvacsorát, és ezután is ez a mi feladatunk lesz, mert néhány évvel ezelőtt nagylelkűen átengedtük ezt a református lelkésznek, mert ők vannak többségben, de első napján ők soha nem érkeznek kiszolgáltatni az úrvacsorát az Otthon lakóinak. Délután fél négy órakor már a Gyula, 48-as utca, 11. szám

alatt, a város által rendelkezésünkre bocsátott imatermnek használt helyiségben köszönthettük egymást. Szép kis gyülekezetünk létszámát gyarapította egy Budapestről érkezett házaspár, akik gyógykezelésre jöttek, de nem hagyták ki a húsvéti ünnepet.

Az ünnepek második napjának nagyon lanya megtartása miatt nem volt népes az istentisztelet, de megtartottuk, és utána felkerestük a meglocsolni szándékozott nőtestvéreinket, gondnoknőnk, presbiterasszonyainkat.

Az elvégzett szertartások rendjén megemlékezünk azokról is, akiket gyászszertartásunkkal búcsúztattunk, adtunk át az örökkévalóságnak: ifj. Rábai István 42, id, Varga András 69, Zsíros József 72, Földi Lajos 80 és Godó Zoltán 65 éves korában. Nyugodjanak békében, a hozzátartozók találjanak megnyugvást Istenben.

A nagy sorsforduló előtt álló kis hazánk jövőjének érdekében híveinkhez fordultunk, és felhívtuk figyelmüket, hogy menjenek el a választásokra, és szavazataikkal támogassák azokat, akik keresztyéni, alázatos lélekkel, odaadással fogják szolgálni ezt a népet és határainkon kívül élő testvéreinket is.

A nagy történelmi sodrásban, ahogy említettük, minden gondolatunkat merész álmunk megvalósítása felé fordítjuk, és minden erőnket annak szolgálatába. Ha Isten velünk lesz, akkor sikerülni fog a jó szándékú embereknek összefogni és a lehetetlent is lebírni, ahogy Ady fogalmazta. De addig még sok-sok hiterősítő, élményt adó alkalomnak kell jönnie. Áprilisi tavaszunk így reméltet.

B. L.

Győr

Az „újjászületés ünnepe”

Csodálatos volt az idei ünnep. Nyarat idéző meleg, virágos gyümölcsfaágak, simogató, puha szellő ... A hatalmas húsvéti reggelt bearanyozta a feltámadás öröme.

A természet is ünnepelt: legszebb ruháját felöltve hirdette a győzedelmes élet örömét, a megújulás derűjét. Szívünket-lelkünket ismét körülsimogatta a remény...

Talán valami hasonlót érezhettek az apostolok is, amikor szembesültek a kétségtelen ténnyel: Jézus feltámadt, él! Ettől a pillanattól kezdve el nem múló öröm dobogott szívükben. Csodálatos ez a húsvétban gyökerező élet, a reménynek ez a különleges megtapasztalása. A kérdés csak az: tudunk-e vele mit kezdeni? Amikor körülöttünk kivirul, újjászületik a természet, a keresztyén világ a feltámadás örömét hirdeti, vajjon bennünk viszhangra talál-e mindez?

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy igen. Sokan és sok helyről érkezünk a húsvéti istentiszteletre. Mi is részesei akartunk lenni a csodának, és lélekben megtapasztalni a megújulás természetben megmutató tényét. Bár az idő rendkívül kedvező volt, de ezt előre nem tudhattuk, nem a megszokott kerti-sátoros istentiszteletre került sor, hanem a helyi Győr-Likócsi Részönkormányzat épületében találkoztunk. Mivel Likócson nincs templom, két felekezet: a katolikus és az unitárius tartja itt istentiszteleteit nagyobb ünnepeken. Létszámunk nem érte el a százat, de a megtett kilométerek messzeemenően bizonyították, hogy az Észak-Nyugat Dunántúli egyedüli egyházközségnek van létjogosultsága, és érdemes volna nagyobb figyelemmel és segítséggel (nemcsak a mindig megígért erkölcsivel) kísérni a legfiatalabb egyházközség megmaradási és fejlődési erőfeszítéseit. Győr, Bécs, Budapest, Érd, Hajmáskér, Mosonma-

gyaróvár, Nyúl, Abda, Gyorság, Mosonszentmiklós, Ménfőcsanak, Sopron, Szombathely, Tata, Tatabánya, Pápa stb. unitáriusai érezték fontosnak, hogy hitükről ez alkalommal is bizonyosságot tegyenek. Kitartásukért, hithűségükért illesse ezúton is köszönet őket.

A bizalomra és reményre annál is inkább szükség van, mert az egyházközség idén ünnepli fennállásának tizedik esztendejét, és továbbra is hisz abban, hogy megvalósulhat nagy álma, az a lelki otthon, a templom, mely biztosítéka lehet a következő unitárius nemzedékek megmaradásának. Ezt sokan megértették ország-szerte, de még mindig vannak, főleg olyanok, akik döntési lehetőséggel rendelkeznek, akik, ha értik is, semmit nem tesznek, hogy hitében és reményében megerősítsék az unitarizmus fájának e legfrissebb hajtását.

Megmaradni akarásunk ünnepi megnyilatkozására szeptember második vasárnapján, 8-án du. 3 órai kezdettel kerül sor confirmációval és kerti szeretetvendégséggel egybekötött ünnepi istentiszteletünkön. Eddig bejelentkezett és felkutatott konfirmandusok száma: Győrből (egy ifjú és hajadon), Gyorságról (egy ifjú), Mosonszentmiklósról (egy ifjú), Rábapatonyáról (egy ifjú), Hajmáskérről (egy hajadon), Kapuvárról (egy ifjú), összesen hét.

Az ünnepi alkalomra ezúton is szeretettel hívunk és várunk minden érdeklődőt. Ne feledjék Tízéves a Győri Unitárius Egyházközség. Történelmi időben a mi történelmi felelősségünk, hogy majdan a századikat is megünnepelje.

Ez volt és marad a mi ideai húsvétunk megújító reménye.

Sándor Gy. Mátyás

Hódmezővásárhely

Itt, a Dél-Alföldön 2002 ben hamar beköszöntött a tavasz. Menyasszonyi ruhákban pompáznak a gyümölcsfák, vidámságot sugároznak napfényben a sárga nárciszok, piros tulipánok, szép nefelejcskek. Megérkezett a legnagyobb tavaszi ünnep, a HÚSVÉT. Ahogy egy család ilyenkor kikapcsolódik a rohanásból, úgy gyűlt össze kis közösségünk a hódmezővásárhelyi unitárius templom úrvacsorát is osztó istentiszteletére.

Tünde tiszteletes asszony hívogatóan csengő énekhangja, Borsos Annamária mindig készségesen segítő zongoratanárnő orgonájátéka az elkésőnek is bátorságot ad a belépésre. A padsorok telve, körbenézünk: ki nem jött el, ki nem lehet már jelen. A korosztály széles, a nagyszülőket elkíséri egy-két unoka.

Elhangzik az ünnepi beszéd alap gondolata Jn.11:25. (Én vagyok a feltámadás és az élet...) Elvisszük Kiss

Mihály tiszteletes úr érzéseket, gondolatokat ébresztő magyarázatát. Csak a főbb állomásait ismerjük Jézus példamutató életének, azt kéne követni a mindennapokban. Legfontosabb s legnehezebben betartható az önzetlen SZERETET.

A 166. ének az úrasztala köré szólította a férfiakat, nőket, konfirmált ifjakat. Az úrvacsorai kenyeret és bort Kiss Györgyné és lánya Marika ajándékozta a híveknek. Újra elhallgatva, megismerve az úrvacsora szerzetetésének történetét, e szertartás pár percében lelki szemünkkel láthattuk azokat az egyháztagekat, akik fizikailag már nincsenek közöttünk...

A magyar imádság a HIMNUSZ zengő soraival zárult a templomi ünnep.

De... folytatódott a parókián, hol a mezőkovácsházaiak éppúgy szóhoz jutottak, mint a Székelykeresztúrról Magyarbánhegyesre költözöttek. S bizony ezek a beszélgetések a kávékavargatás közben olyan értékesek! Nemcsak társaink hétköznapijaiba látunk bele, de hallunk az erdélyiek-ről, a kanadai testvérkapcsolatokról, egyedien gyönyörű fényképgyűjteményekkel illusztrálva, kezünkbe kerül az unitárius falinaptár, a kolozsvári könyv alakú naptár.

Majd napi gondok fakadnak fel az egyházfenntartásról, hogyan tovább... Legközelebbi feladat az emlékezetessé szervezendő ANYÁK NAPJA. Több kisgyermek szereplésével még több hozzátartozó megjelenésére számítunk májusban.

dr. Benzédi Ferencné
a 16 unokás nagymama

Kocsord

Egyházközségünk a bizalom és buzgóság jegyében élte életét az utóbbi két hónapban. Istenben feltétlen, egymásban a jézusi szeretetparancs megélésének feltételével éljük meg a bizalmat. Ezt tükrözi az istentiszteletek látogatottsága, amely a tavalyi év azonos időszakhoz képest javult. A javulás ellentmondásban áll vezetésünkkel, hiszen a tavalyi év elején buzgó templomlátogatókat veszítettünk el, akik nem jöhetnek többé istentiszteletre. Elhalálzásokról családjaik megemlékezést kértek, amit szertartásunkba foglaltunk bele. Ezenkívül a megemlékező családok a kegyelet virágait is elhelyezték az Úr asztalán.

Február 17-én, vasárnap templomunkban „telt ház” előtt tartott előadást istentisztelet keretében Simó József székelyudvarhelyi származású atyánkfia, a Wass Albert alapítvány elnöke. A szép és tanulságos előadás értékét külön emelte az, hogy vele levő feleségével együtt székely nemzeti viseletben jelentek meg közöttünk.

Február 19-én végtisztességben részesítettük és utolsó útjára kísértük Ajtai Andre tb. presbiter atyánkfia, gyülekezetünk utolsó alapító férfitagját. Isten adjon békés pihenést fáradt testének, lelkét üdvözítse, hozzátartozóinak pedig adjon vigasztalást

A nyíregyházi szórványban február 17-én és március 31-én, húsvét első napján tartottam istentiszteletet. A húsvéti Úrvacsorát Makara István, a nemzeti nyugdíjas egyesület elnöke jóvoltából klubhelyiségünkben tudtuk kiosztani, amiért ezúton is hálás köszönetet mondunk, kívánva jó egészséget, Isten gazdag áldását úgy Elnök úrnak, mint családjának és klubtagjainak.

Az istentiszteleti helyiség gondját a továbbiakban a kórház kápolnájában próbáljuk megoldani, amivel ott fekvő betegek pásztorolását is hatékonyabbá tudnánk tenni. A húsvétot megelőző hetek bűnbánati szolgálatai után megtartottuk a virágvasárnap megemlékezést, majd pedig nagypénteken elénekelttem Kocsordon az unitárius Passiót.

Húsvétkor úgy Kocsordon, mint Nyíregyházán népes gyülekezetnek hirdethettem Isten segedelmével az örömezetet, oszthattam az úrvacsorát. Az úrvacsorai jegyek adományozója Nagy Gyuláné volt, aki egy éve immár özvegyként látogatja buzgón templomunkat népes családja kíséretében.

Húsvét előttre terveztük a kisharang elhelyezését a templom előtti haranglábból a toronyba. Jakab László gondnok úr már korábban hazaszállította a hozzávalókat egy raktárhelyiség építéséhez való anyagokkal együtt, amiknek azonban húsvét utánig kellett száradniuk. A harang tartószerkezetét így április 8-án lehetett elkészíteni a gondnok úr műhelyében Fodor Zsigmond ácsmester közreműködésével. Erre a harangot másnap szerelték fel a toronyban id. Jakab Sándor presbiter, ifj. Jakab Sándor, ifj. Jakab József, Varga Elemér harangozó és Kányó Bertalan atyánkfiai segítségével.

A munkához szükséges nagyértékű vasanyagot Dobos László, vaskereskedő atyánkfia adományozta, néhai Nagy Gyula presbiter unokája, aki özvegy édesanyjával és családjával együtt buzgó látogatója és adománytevője templomunknak. Áldja meg őt és a munkát minden résztvevőjét, szeretteikkel együtt az áldás Istene.

Nyitrai Levente

Dunántúli Unitárius Egyházközség

Öröm volt a székesfehérvári, polgárdi és pécsi gyülekezeti tagok körében húsvétot ünnepelni. Nagy elégtétel volt számomra az, hogy gyülekezeti tagokat láttam egyre inkább „összekovácsolódni”. Az istentiszteleteket követő kisebb szeretetvendégségeken különösen jó volt a hangulat.

Dr. Szabó Attila presbiterünkkel nemrégiben Hajdúszoboszlón jártam, ahonnan két alumíniumharangot hozhattunk el, Oborzilné Nagy Rózsa adományát.

A harangok a pécsi istentisztelet után kerültek bemutatásra és kipróbálásra. Harangunk már van, mondtuk, gyülekezeti termünk már csak lesz hozzá. Hogy teljes legyen a kép, itt kell megemlítenem azt is, hogy a Dunántúli Unitárius Egyházközség 2002. február 24-én tartott közgyűlésén rendes lelkészévé választott.

Polgárdiban tavaszi nagytakarítással tettük hasznosá magunkat. A temetőkeretet szeretnénk szebbé tenni, valamint a ház háta mögötti lévő tarthatatlan állapotú

telket. Sajnos ez utóbbi esetében csak részben jártunk sikerrel. A hegynyi hulladék, évtizedes romok eltakarítása jóval meghaladja anyagi lehetőségeinket. Nem is beszélve a bármikor összeomlóható melléképület gondjáról.

„Mindennapi” tevékenységeim mellett szólnom kell az enyingi és a szőládi (mindkettő a Balaton közelében fekszik) református imahetekken való részvételemről, szórványban való látogatásaimról, valamint arról, hogy nagy reményekkel fogtam bele a Pécsi Tudományegyetem egyetemi istentiszteleteinek megszervezésébe.

Az elmúlt negyedévben három temetési szertartást végeztem. Utolsó útjukra kísértük és eltemettük **Halmágyi János** (83 éves), **Szabó Sándor** (54 éves), **Takács János** (85 éves) testvéreinket. Adjon számukra a Jó Isten békés pihenést az anyaföld ölében, lelküknek örök életet, a hozzátartozóknak pedig vigasztalást.

Máté Ernő
lelkész

A Duna–Tiszaközi Szórványegyházközség életéből

A Duna–Tiszaközi Szórványegyházközség életével kapcsolatban nem szólhatunk nagyobb előrehaladásról. A gyülekezet tagjai már megszokták az új életkörülményeket, s a nagyobb többnapos ünnepeket használják fel arra, hogy ellátogassanak szülőföldjükre, és ott élő rokonaik körében ünnepeljenek. Ez vonatkozik a nemrég mögöttünk hagyott húsvéti ünnepekre is.

Ami említésre és egyben figyelemre méltó az az, hogy egyre többen szeretnék, hogy Kecskemét önálló anyaegyházközségként válhatna a Duna–Tiszaközi Szórványközpontjává. E téren megtörtént az első lépés azzal, hogy a Szórványegyházközség beadvánnyal fordult az E. K. Tanácshoz Kecskeméten való gyülekezeti hely létesítése tárgyában. E beadvány lényege röviden az, hogy szem előtt tartva a kormány egyházpolitikáját s ezen belül Egyházunkkal kialakult pozitív kapcsolatát, létesüljön Kecskeméten egy olyan unitárius szociális in-

tézmény, amelynek keretében egy „gyülekezeti terem” és egy „papilak” is kialakítható lenne. Ezzel igénybe vehetné Egyházunk az állami felajánlást, s közelebb juthatnánk a történelmileg elismert egyházak sorához. Ugyanakkor hosszú távon megoldaná a Kecskemét és környékén élő híveink vallásgyakorlatát. Bár e javaslatra írásbeli válasz még nem érkezett, bizunk abban, hogy az elfogadásra talál.

Megoldódott a gyülekezet két ifjú tagja valláserkölcsi nevelésének kérdése. Sikerült megfelelő hittankönyv beszerzésével az ilyen jellegű problémájukat megoldani.

Az úrvacsorai kenyeret és bort húsvétkor ismét Balázs Mihály gondnok fia és családja adományozta. A pünkösdi úrvacsoraoasztáshoz Szekeres Piroska ajánlotta fel a kenyér- és boradományt.

K. M.

Egyházak a drogmegelőzésben

Február 20-án került megrendezésre a Vallás a drogmegelőzésben – Drogmegelőzés az egyházban elnevezésű konferencia a Parlament Kongresszusi termében.

A plenáris ülésen Dr. Deutsch Tamás, ifjúsági és sportminiszter és Dr. Mádl Ferenc, köztársasági elnök megnyitó beszédeit követően az egyházi vezetők előadásai hangzottak el.

Balás Béla, római katolikus megyéspüspök, hirdette a hit fontosságát, elmondta, hogy a vallás öröklődik csupán, a hit nem, a hitben a lélek járja be az utat. A hit kiút az élet problémáinak leküzdésében, a drog a lélek gicceként befalazott vérszűrését az ember számára. Hangsúlyozta azt is, hogy az gyógyít gyökerében, aki megelőz, ezt teszi Jézus.

Református, evangélikus és izraelita részről elhangzott, hogy a drog a boldogságkeresés hamis, életveszélyes eszköze, s az egyházaknak szélesebb körben kell a drogmegelőzésben részt vennie, annak fényében, hogy Isten háza, a templom az ember háza legyen leginkább.

A plenáris ülés második részében Balog Zoltán, a miniszterelnök egyházügyi főtanácsadója, Dr. Tomka Miklós szociológus és Dr. Buda Béla, a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet tudományos igazgatója hangsúlyozta az egyház szerepét a megelőzésben. Balog Zoltán szerint a mai fiataloknak nem büntudata van, hanem elveszítettségudata. Ehhez kapcsolódva Topolánszky Ákos, az Ifjúsági és Sportminisztérium kábítószerügyi koordinációért felelős

helyettes államtitkára felhívta a figyelmet arra, hogy a fiatalok kapcsolata aktív a kábítószerrel; egyre kevesebb fiatal nő úgy fel, hogy valamilyen fokon ne lenne jelen a kábítószer az életében.

Dr. Tomka Miklós, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem szociológiai tanszékvezetője szerint a drogmegelőzés nem elsősorban lelkesítő feladat, világi szervezetekre kell bízni a tevékenység kidolgozását.

A konferencia harmadik részében szólalt meg többek között Erdős Eszter, a KIMM Ráckeresztúri Drogrehabilitációs Otthonának vezetője, aki elmondta, hogy náluk a programban való részvétel önkéntes. Az Otthonban a Biblia értékrendjét kínálják, az önszerető elemeket pedig hasznosítják az önfejlesztésben. A gyógyult betegek is részt vesznek a programban, lélekerősítő példaként. Erdős Eszter szerint az ösztönözés adja a gyógyító erőt.

A konferencia kiemelkedő pillanata az volt, amikor a szónoki emelvényre lépett a drogfogyasztás kényszerétől megszabadult Zénó, aki elmondta, hogy a gyógyulás mellett külön ajándékként hitet is nyert a Ráckeresztúri otthonban.

A konferencia szekcióüléssel zárult, ahol az egyházi tisztségviselők kaphattak útmutatást a drogmegelőzési tevékenységhez.

A konferencián egyházunkat Rázmány Csaba püspök, Kászoni József, a budapesti Nagy Ignác utcai egyházközség lelkésze és Muszka Ibolya hitoktató képviselte.

Szerk.

„Külföldi segítség nélkül semmire sem jutnánk” A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat helyszíni riportja Afganisztánból

Az afganyec, az Afganisztán felől fújó szél. Még csak Üzbegisztánban, 800 km-re az afgán határtól járok, de már erről beszél Etibor a Taskenti humanitárius irodánk helyi önkéntes munkatársa. Néhány napja érkezett vissza Termezből, az üzbég-afgán határvárosból, hogy segítse és előkészítse a Magyarországról küldött közel 200 tonna élelmiszersegély megfelelő raktározását, mielőtt gondos afganisztáni szétosztása megkezdődhetne.

„Arc köré tekerhető sál és napszemüveg kell, anélkül el sem szabad indulni” – mondja –, mert ha az afganyec megkezdődik, akkor napokon át mindent betakar a homokvihar!

Szamarkandon az egykori kínai selyemút, a híres műemlékek (a csillagvizsgáló, Timur kán sírja, az egykori iskola) városán, keleti forgatagán átutazva jutunk le Termezbe. A „zárt városba”, ahogy sokan emlegetik. Nem csoda, hiszen öt éve a tálibok óta nincs átjárás Afganisztánba. Zárva a Dunánál sokkal szélesebben hőmpölygő Amu-darja felett hosszan átívelő Barátság híd. Itt halandó át nem juthat.

Nem úgy azonban Termez, ahol szinte minden ENSZ-szervezet megtalálható. Itt vannak a nemzetközi segélyszervezetek, többek között a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat raktárai, képviselői is. Renate, az üzbég származású munkatársunk (aki kitűnően beszél angolul) termetzi születésű, jól kiismeri magát a városban. Tudja, hogy a szállodák drágák és ráadásul mind le vannak foglalva. Kibérelték a leg-többjéből az amerikai és francia csapatok. Ezért privát szállást szerez. A házigazda amint megtudja, hogy Madarisztánból (Magyarországról) jöttem, szinte rokonának fogad. Így is tartják erősebbé „a magyarok távoli rokonaink”.

Ez a vendégszeretet és szíves segítőkészség jellemzi a termézi hatóságokat is, amikor az itt és a környéken élő menekültek között kiosztjuk a 20 tonna magyar élelmiszert. „A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat eddig az egyetlen a több mint 40 humanitárius szervezet közül, amely Üzbegisztánban is oszt humanitárius segélyt” mondja Saidov miniszterhelyettes Taskentben. Gyermekintézmények és idősök otthona kapják. Jobb helyre nem is kerülhetett volna, saját szemünkkel láttuk. Bizony elkelve itt a többszöri segítségnyújtás. Vissza is várnának minket. Most nem maradhatunk, várnak minket Afganisztánban.

Gerarddal, az angol segélyszervezet vezetőjével vágunk neki. Mint említettem, az egyetlen határállomáson, a hídon halandó át nem juthat. Az ENSZ-nek azonban sikerült megállapodnia az üzbég kormánnyal. Ennek értelmében, külön elbírálás alapján, az ENSZ és a nemzetközi segélyszervezetek munkatársai átmehetnek a határon. Furcsa érzés, sehol egy lélek csak a katonák és az ellenőrző pontok. Négyyszer ellenőriznek, mire átérünk az afgán oldalra. „Az első magyar” mondja az afgán határőr, aki

papírra irogatja az adatainkat, miközben mosolyog és téval kínál.

Az afganyec valóban nem tréfál. Ahogy elindulunk a határtól Mazar felé, egyszer csak elsötétül az ég. A hófehér szikes talajt felváltja a homoksivatag. Az országúton, amely jó minőségű – még az oroszok építették, erre szállították a hadifelszerelést – egyre nagyobbak a homokátfúvások. Ha a terepjárónk nem lenne négykerék-meghajtásos, már el is akadnánk volna. Így sem könnyű. Az útnak már csak a fele járható. Öt-hat méteres homokdombok teszik lehetetlenné a továbbjutást. Valahonnan előkerül egy láncfalpas tológép, meghozza a kiszabadulást. Éppen olyan rejtélyesen került elő, mint az emberek a homoksivatagban pedig már úgy 20 kilométerre vagyunk a legközelebbi lakott helytől. Többretegű ruhákba bugyolálva kutatnak valami után.

Fewad, az afgán gépkocsivezető szerint kiássák az oroszok által épített olajvezeték-et abban a reményben, hogy talán visszamaradt még valami a csövek alján. Amit aztán átszűrnék és eladnak. Távollab újabb embercsoport, a homokvihar sem zavarja őket. Kiszáradt sivatagi tövis szűrő-szárát gyűjtik, ezt használják a kenyérsütéshez. Jól ég. Nem csoda, itt évek óta nem láttak esőt. Utótt-kopott teherautón Mazarba viszik. Itt fának, minden éghető-nek igen nagy értéke van. Kupacba kötve árusítják. Kell is valami tűz a főzéshez, a kenyérsütéshez, meg hát az éjszakák is hidegek. Itt mindenki el akar adni valamit.

Mazar-i-Sharif, a 300 000 lakosú település egy nagy kirakodóvásár. Nem is tudom, mire kell a pénz, hiszen csereberélni is lehetne. Amúgy is kétféle pénz van használatban. A „dzsumbis” Dosztum tábornoké meg az „afgani” a szövetségeseké. Olyan ez, mint a zászló, abból is kettő van. Ott ló-bog a tankon, a teherautón az ellenőrző ponton. Jelzi, messze van még az egységes afgán kormányzás.

Chris, az ír segélyszervezet vezetője örömmel fogad. Ők már 25 éve végeznek humanitárius katasztrófák esetén gyorssegélyezést. „Amit hoztatok, erre van a legnagyobb szükség” – mondja. Talán nem szerénytelenségből, de mondom „5 éve segélyezünk muzulmán környezetben az Észak-Kaukázusban. Tudjuk, mire van leginkább szükség. Ezért is javasoltuk a magyar külügyminisztériumnak. Alapvető élelmiszerekre kívánjuk költeni az ötvenmillió forintot.” Liszt, rizs, olaj, cukor, gyerekeknek tejpor kell.

Az ENSZ segélyszervezetekkel foglalkozó irodája – az OCHA – svájci vezetője, Aloise bosszankodik. Sokan nem kellő módon felkészülve akarnak segíteni. „Azt hiszik az egész abból áll, hogy otthon kitalálnak valamit”. Ki is lökik a segélyszervezetek maguk közül azokat, akik egyeztetés nélkül akarnak segíteni. Nincs is más megoldás. Már 19 a nemzetközi segélyszervezetek száma. Köztük egyetlen magyarként a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat. Hetente többször találkoznak az ENSZ-iro-

dában. Pontos egyeztetések, szétosztási tervek születnek. Nem kevés esetben maga az ENSZ kér bennünket, vagy felajánl szétosztásra nagyobb mennyiséget, leginkább lisztet. Szükségük is van a segélyszervezetekre. Hiszen nekünk van igazán helyi kapcsolataink. Mi vagyunk azok, akik a szétosztás nehéz feladatát vállaljuk. Szóval ma már nem megy nélkülünk.

Mi magyarok most 6-8 ezer embernek adunk nélkülözhetetlen élelmiszer-segélyt a túléléshez. Abdullah, a kabuli születésű helyi munkatárs (raktáros) pontosan tudja, „külföldi segítség nélkül semmire sem jutnánk”!

Pedig nem könnyű körülmények között dolgozunk. Mazarban nincs villany, víz is alig-alig. A telefonról nem is beszélve. Az adományozó – legyen az kormány, egyház, az Európai Közösség, vagy magánszemély – tudni akarja, mit csinálunk, hogy dolgozunk, mire költjük a pénzt. Ez így is van rendjén. Tehát generátor és műholdas telefon kell. Csak így tudjuk összesíteni a szétosztott mennyiségeket, csak így tudunk újabb segélyezési javaslatot készíteni és elküldeni az adományozóknak. Mindez azért, hogy emberek százezrei ne pusztuljanak éhen.

A rokonszenv mindenütt érződik. Integet a már újabban látható közlekedési rendőr, az utca embere, a gyerekek. Könnyű megismerni bennünket. Az autónkon ott a Szeretetszolgálat emblémája, a ruházatunk is más. Ha reggelente gyalog megyünk az irodába – gyakran előfordul – egész gyereksapat kísér bennünket. Úton-útfélen látni az elmaradottságot, a szegénységet. Földes, szobáknak nevezett helységek, belsődudvari nyitott tűzhelyek. Mindenütt általános alultápláltság. Hogy is lehetne másképpen, amikor sehol semmilyen munkalehetőség. A szerencsésebb el tud helyezkedni a segélyszervezeteknél igen szerény bérért. Igaz ide angolul tudni kell. Meg talán majd az újrainduló közigazgatásnál. Ha az valaha is fizetőképes lesz. Tele is van a Mazar és környéke menekültekkel. 19 táborban 45 ezer ember tengődik. Súlyos terhek, feszültségek. Csak külföldi segítséggel lehet ennyi nyomorúságon enyhíteni. Tudja ezt, nagyon is tudja az utca embere. Csak a tálibok képzelték másképpen.

Azért nem árt az óvatosság. Ellentmondásos ez az ország. A mazari gyönyörű kék mecset bejárata mindkét oldalán hatalmas Bin Laden kép. Szolidaritás? Üzenet? Vagy a még mindig csadorban járó asszonyok közül egy sem akadt, aki levegye? Mi mindenesetre hasonlóan a többi segélyszervezethez, a sötétedés beállta előtt már a szállásunkon vagyunk. Itt, most falak, vaskapuk mögött.

Várjuk a holnapot.

AFGANISZTÁN, Mazari Sharif, 2002. október 15.

Lehel László lelkész
Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat
Számjelszám: 11705008-20464565

HÍREK

Balázi László, egyházi főjegyző 2002. február 6-án részt vett a Magyar Bibliatársulat Kuratóriumának ülésén Egyházunk képviselőjében. Dr. Harmati Béla elnök imádsága és köszöntő szavai után Dr. Tarr Kálmán, a Társulat titkára ismertette a Magyar Bibliatársulat Alapítvány alapító okirata módosításának és egységes keretbe, szerkezetbe foglalásának jelenlegi helyzetét. Második olvasatban tárgyaltuk a szöveget. Egyik fontos újdonság lesz, hogy az évenkénti Biblia-napi (a mi Egyházunkban ez még kijelölésre vár!) adományt amelyik tag-egyház háromszor egymás után elmulasztja, nem gyakorolhatja szavazati jogát a Közgyűlésben. Fontos dolog volt megtárgyalni a Romániai Felekezeti Bibliatársulat május 27–31. közötti látogatásának mikéntjét, részleteit. Várunk minden érdeklődőt ez időszakban a jó kapcsolatok előmozdítását is szolgáló rendezvényekre, találkozókra, eszmecserekre, előadásokra. A Bibliatanács vakok és gyengénlátók részére beszerzett egy egész sorozatot Braille-írású kiadásban. Az öszötvetségi könyvek majdnem mindenikéből van ilyen kiadvány. Ha valakit érdekel, vagy tudomása van olyan testvérrel, aki tud olvasni így, jelezze ez irányú szándékát, mert a Bibliatanács tud ebben segíteni. A kiadványok teljesen díjmentesek. A határidő május 31. Az addig el nem fogyott példányokat a Bibliatanács átadja a Vakok Intézetének.

2002. március 2-án, délután három órától Balázi László, egyházi főjegyző, felesége társaságában, Rázmány Csaba püspök kiküldése nyomán, részt vett Vásárosnaményban, a szörványgyülekezet választói közgyűlésén. A több, mint 80 tagú gyülekezetből húsznál többen jelentek meg ezen a nevezetes alkalmon, mert közösségük sorsfordulójának tekintették ezt az összejövetelt. Balázi László tartott egy bevezető istentiszteletet, mely után a törvényességek betartásával megtörténtek a választások a különböző egyházközségi tisztségekre. Az új vezetőség letette a hivatali esküjét az egyházi főjegyző előtt, aki egy Alaptörvényt nyújtott át az új gondnoknak, hogy minden ténykedésüket, döntésüket annak előírásai szerint, szigorú következetességgel végezzék, hozzák meg és tartásuk, tartassák be. Jó volt tapasztalni, hogy az elmúlt egyenletlenségek után milyen erős szándékkal, elhatározással kíván tovább működni ez a közösség. Reménységgel tekint Egyházunk e szörvány jövőjére, amelynek lelkészévé a püspök Miklósi Vári Katalin debre-

ceni lelkésznek nevezte ki decemberben. Az elvégzett munka után Felhős Szabolcs presbiter családjának vendégszeretetét élvezhettük, amiért illesse köszönet ezt az erős unitárius családot.

A Magyar Nemzet március 11-én érdekes tudósítást hozott „Teológia és tudomány” címmel. A hír szerint a Magyar Professzorok Világtanácsa a Professzorok Házában megalakítja a Teológiai tudományok szekcióját. Idézzük e képződmény célját: „A szekció a hittudományi egyetemi kutatás és a tudományos kutatás időszerű kérdéseit vitatja meg a római és a görög katolikus, a református, az evangélikus, az UNITÁRIUS (kiemelés tőlünk) és az izraelita felekezetek közreműködésével.” Nagy szeretettel üdvözljük e kezdeményezést és azt, hogy mi is ott vagyunk, lehetünk. A dolog fájó pontja az, hogy az erdélyi testvéreink még be se szóltak a mi Egyházunkhoz, hogy mire érkeztek a fővárosba, az újságból értesültünk e szép szándékról. Úgy véljük, hogy a magyarországi unitáriusság alkotmányos képviselője a Magyarországi Unitárius Egyház.

Ez év márciusában a Joseph Pulitzer Alapítvány kuratóriuma a képi megjelenítés kategóriában Tettamanti Béla grafikus alkotásait díjazta, akinek rajzai rendszeresen jelennek meg többek között a Népszabadságban is. A művész grafikáival kedves Olvasóink az Unitárius Élet 2001. november–decemberi hasábjain találkozhattak. Tettamanti Béla-nak gratulálunk a nívós elismeréshez.

Március 12-én, a Magyarországi Unitárius Egyház tanácstermében ülésezett a PAX ROMANA szervezete, ahol a 2002. november 4–7. közötti debreceni kongresszusát készítette elő. Az ülést vezette: Várszegi Asztrik és Horányi Özséb.

Február 14-én, Bálint napon Farkas Árpád ismert erdélyi költő kapta a rangos költői elismerést: a Balassi-kardot, melyet a költő a Gellért Szállóban vett át A Fazekas József bonyhádi kovácsmester által készített szablyát évente olyan költő kapja, aki Balassi szelleméhez híven a magyar költészet hagyományainak folytatója. Az elmúlt években például ilyen elismerésben Utassy Jó-

zsef vagy posztumusz Gérecz Attila részesült.

A XX. század kiemelkedő irodalmi személyiségének – Illyés Gyulának – centenáriumi ünneppsorozata kezdődött meg március 21-én a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

A költő századik születésnapja novemberben lesz, halálának 20. évfordulójára pedig márciusban emlékezünk, ezért az Illyés centenáriumi év e tavaszi hónapban vette kezdetét.

Az év során megrendezésre kerülő ünnepek, megemlékezések programja a Petőfi Irodalmi Múzeum /www.pim.hu/ és az Országos Széchényi Könyvtár /www.oszk.hu/ honlapjain is figyelemmel kísérhető. Az ünneppsorozat 2003. március 31-ig tart.

Március 14-én volt 600 éve, hogy Husz János magisztert beiktatták a prágai egyetem dékáni Tisztségébe. Az ekkor 33 éves tudós a cseh nép reformátoraként lett később ismert.

A magyarországi Cseh Centrum ünnepséget rendezett ezen alkalomból, melyen ismert teológusok tartottak előadást. Magyarországot többek között Horváth Erzsébet, a Református Egyház Zsinati Levéltárának vezetője képviselte a cseh-magyar református testvérkapcsolatok történetéről szóló előadásával. Tisztelettel adózunk Husz János emlékezetének, aki egyfelől továbbvitte a valdensok, majd az angol wiclifiták biblikus következetességét, amely törekvés előkészítette az egész európai reformációt; másfelől közvetve a magyar nyelvű huszita bibliafordításokkal hatott a magyar nyelvre, írásbeliségre.

A Magyar Rádió „Egy az Isten” című unitárius műsorának szerkesztője: Veres Emese Gyöngyvér Gergely napjától Péter-Pálgyal címmel megjelent könyvét mutatta be április 9-én a Lítea. A kiadvány alcíme: Ünnepek és jeles napok a barcasági csángóknál, melyet a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság adott ki. A szerző érdeme többek között az, hogy a barcasági evangélikus csángók konfirmációs szokásait mutatja be, elsőként szól néprajzi megközelítésben a konfirmáció vallási és világi szokásrendszeréről.

A könyv megtekinthető az unitárius könyvtárban.

(Szerk.)